

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

a

COMPVTVS ECCLESIASTICVS

PER DIGITORVM ARTICVLOS
mira facilitate traditus .

AVCTORE

CHRISTOPHORO CLAVIO

Bambergensi è Societate

I E S V .

R O M A E ,

Apud Bernardum Basam. M. D. XCVII.

SUPERIORVM PERMISSV.

Ego Claudius Aquauia Societatis Iesu Prae-
positus Generalis, Computum Ecclesiasticum
Christophori Clauij, in xiiij. capitula distinctum,
tribus nostrae Societatis Theologis, ac Mathe-
maticarum peritis recognoscere mandauit; quem cum
approbauerint, probe etiam ut possit imprimi, si
ita placuerit Reuerendis. D. Vicegerenti, ac Re-
uerendis. P. Magistro sacri Palatii. Dat. Romae die
xiiij. mensis Ianuarij, Anno Domini M. D. XCVII.

Claud. Aqu. Societ. Iesu Praep. Gen.

Vidi Computum Ecclesiasticum admodum Re-
uerendi Patris Clauij Bambergensis Presbyteri
Societatis Iesu, Mathematici insignis, & singula in
eo scripta de Aureo numero, de Epactis, de Cyclo
solari, de Littera Dominicali, de Annis Bisextilibus,
de Nonis, Idibus, & Kalendis, de Indictione,
de Solis, & Lunae loco in Zodiaco per digitorum
articulos mira breuitate demonstratum. Qui nihil
habet aduersus Religionem, vel bonos mores, im-
mo utilissimus, & cunctis viris Ecclesiasticis con-
ducens, dignissimus qui typis mandetur; & agen-
dae merito sunt gratiae Patri Clauio qui eo benefi-
cio singulos deuinxit.

Fr. Alphonfus Ciaccon. Mag.

Imprimatur.

Ludouicus Vicegerens.

Fr. P. Io. Saragoza Mag. & socius Reuerendiss.
P. Magistri Sacri Palatii.

INDEX

INDEX CAPITVM.

I.

DE Aureo numero.

II.

DE Epactis, Nouiluniis, Ætate Lu-
na, & litera Martyrologij.

III.

DE Cyclo Solari, siue literarum Do-
minicalium 28. annorum.

III.

DE Litera Dominicali.

V.

DE Annis Bissextilibus, communi-
busq. tum centesimis, tum non cen-
tesimis, & numero dierũ, ob equa-
tionem anni Solaris, vsque ad da-
tum quodcumque tempus exem-
porum.

VI.

DE Festis mobilibus.

VII.

DE Aduentu Domini.

VIII.

DE numero Dominicarum inter Pen-

4
tecasten, & Aduentum.

I X.

A quo die hebdomada quilibet dies
mensis anno quouis proposito deno-
minetur, siue primus is sit, siue
non.

X.

DE Nonis, Idibus, & Calendis.

X I.

DE Indictione.

X I I.

DE loco Solis in Zodiaco.

X I I I.

DE loco Luna in Zodiaco, & quot
horis noctu luceat.

De Aureo numero . . . Cap. I.

CYCLVS decenno-
uennalis aurei nu-
meri est. reuolu-
tio annorum 19.
ab 1. vsque ad 19.
qua reuolutione
peracta, iterū ad 1.
reditur: ita vt quo-
libet anno aliquis
ex nouēdecim au-
reis numeris sit in vsu. Quo pacto autem
hi 19. aurei numeri ad nouilunia indicanda
descripti olim fuerint in Calendario & cur
non plures sint, vel pauciores quā 19. co-
piose explicauimus in nostra Apologia ad-
uersus Michaelē Moestlinū lib. 2. cap. 2.
& 1. Qui ergo aureus numerus quolibet an-
no sit in vsu, hoc modo memoriter cogno-
scemus.

IN articulis quatuor digitorū sinistrae
manus, Pollice omisso, (Nominē articulo-
rum intelligimus etiam digitorum extre-
mitates, ita vt in quolibet digito, dempto
Pollice, septem articulos numeremus, ini-
tio factō a radice interiore cuiusuis digiti,
appellando exteriorem proximē sub un-
guē, quintum, &c.) collocandi sunt anni
centesimi ab ortu Christi Domini, hoc mo-
do. In radice, siue primo articulo Indicis
interioris, collocatur annus, a. In radice di-

Cyclus aur
numeri q.

Collocatio
annerū (ē
simorum i
artitulis a
gitorum a
aureum nu
merum cu
iuslibet an
ni inuenie
dum.

giti Medij ponitur annus 100. In radice digiti Annularis 200. In radice digiti Auricularis, 300. In secundo deinde articulo Indicis ponitur annus 400. In articulo secundo digiti Medij, 500. In secundo articulo Annularis, 600. In articulo secundo Auricularis, 700. In tertio postea articulo Indicis, 800. In tertio articulo Medij, 900. In tertio articulo Annularis, 1000. In articulo tertio Auricularis 1100. Post haec in quarto articulo Indicis, hoc est, in extremitate, 1200. In extremo Medij, 1300. In extremo Annularis, 1400. In extremo Auricularis, 1500. Deinde in quinto articulo Indicis, qui est exterior proximo sub vngue, 1600. In articulo quinto Medij, 1700. In quinto articulo Annularis 1800. Et quoniam centesimi anni collocati iam sunt in 19. articulis, quot nimirum sunt auri numeri, redeundum est ad radicem Indicis interiore, ibiq. ponendus annus 1900. In radice deinde digiti Medij 2000. & sic deinceps, reuertendo semper post articulum 19. ad radicem Indicis interiore.

inuentio facilis sedis cuiuslibet centesimi, quamvis magni in digitorum articulis.

CAETERVM ne cogamur saepius illos 19. quos diximus, articulos sinistrae manus percurrere, satis est, si diligenter ediscantur sedes 19. centesimorum ab anno, 0. vsque ad annum 1900. vt dictum est. His enim accuratè cognitis, facili negotio sedem cuiuslibet centesimi, quamuis magni, inueniemus hac ratione. Ex numero annorum

cente-

centesimorum, auferantur 20. quoties fieri potest, & reliquo numero tot unitates addantur, quoties ablata sunt, 20. Nam ubi centesimus huius summae sedem habet, ibi sedes quoque erit centesimi propositi. Exempli causa, quaerenda sit sedes anni 4900. Ex numero 49. centesimorum (semper autem numerus centesimorum exprimitur per figuras numeri, demptis duabus ultimis ad dexteram, vt in anno 34561. numerus centesimorum est 345. expressus per figuras reliquas, si duae ad dexteram, nimirum 61. abijciantur, &c.) auferuntur 20. bis. Reliquo ergo numero 9. addenda sunt 2. vt fiant 11. Et quia vndecimus centesimus, id est, annus 1100. sedem habet in tertio articulo interiore Auricularis digiti, collocabitur ibidem annus 4900.

I T E M desideret quis sedem anni 9700. Ex numero 97. centesimorum detrahuntur 20. quater, & supersunt 17. quibus si addantur illa 4. fient 21. Et ablatis rursus 20. semel, remanet 1. additaq. 2. propter vnicam illam ablationem, fiunt 2. Quoniam igitur annus 200. locatur in radice Annularis digiti, ponendus erit ibidem annus 9700. propositus.

R V R S V S, quia ex 20. centesimis, hoc est, ex anno 2000. detrahi possunt 20. semel, & superest 0. addita ergo 1. propter vnicam illam detractionem, fit 1. Vbi ergo primus centesimus collocatur, videlicet in radice

digiti Medij, ibi annus 2000. sedem quoque habebit.

N. O. N. erit autē difficile ei, qui vel mediocriter in Arithmetiis versatus est, cognoscere, quoties 20. in quolibet numero centesimorum contineantur, ac proinde quo in articulo centesimus ille locandus sit. Nam si, dempta prima figura centesimorum ad dexteram, reliquus numerus per 2. diuidatur, hoc est, dimidietur, (quod facile sit memoriter) indicabit dimidium numeri, quoties 20. in dato numero centenariorum comprehendantur. Quare si sumatur vnitas, si qua forte remanserit in dimidiatione, pro dena, praeponenda est haec dena figurae depta, & totus hic numerus dimidiato illi numero adijciendus. Quod si cōflatus hic numerus superet numerum 20. idem quā eo faciendum erit: hoc est, dempta prima figura ad dexterā, dimidiandus, & c. atque ita deinceps progrediendū, donec numerus habeatur minor, quā 20. Verbi gratia, si annus proponatur 57800. vbi numerus centenariorū est 578. Depta prima figura 8. dimidiū reliqui numeri 57. est 28. Toties ergo continentur 20. in 578. quoties vnitas est in 28. & quia in dimidiatione superest 1. praeponenda erit figurae depta 8. vt fiat numerus, 18. qui additus ad dimidium praedictum 28. facit 46. numerum maiorem, quā 20. Quare dempta prima figura 6. dimidium reliqui nume

ri 4. est 2. & nil remanet: cui dimidio si addatur dempta figura 6. fiet numerus 8. minor, quam 20. Cum ergo octauus centesimus ponatur in tertio articulo interiore Indicis, erit ibidem sedes anni propositi 57800. Atque ita de caeteris.

V T quoque facile scias sedem centesimi, qui maior non est, quam 1300. adde 1. ad numerum centesimorum. Articulus enim, quem numerus conflatus significat, sedes erit dati centesimi. Vt si detur annus 900. Addita 1. ad 9. numerum centesimorum, fit numerus 10. Ergo annus 900. sedem habet in decimo articulo, hoc est, in articulo tertio Medij. & sic de caeteris.

COLLOCATIS hac arte annis centesimis in praedictis 19. articulis, disponendi sunt in eisdem omnes 19. aurei numeri, hoc ordine. Quia proximo anno ante Christum natum fuit aureus numerus 1. collocandus est hic aureus numerus 1. in radice interiore Indicis, ubi positus fuit annus Domini 0. hoc est, annus, qui Christi ortum proximae antecessit. Quoniam vero Cyclus aurei numeri quinquies in 100. annis continetur, super suntq. 5. si aureo numero 1. in radice Indicis collocato addantur 5. sunt pro aureo numero in radice digiti Medij collocando, qui quidem debetur anno 100. post Christum natum, & omnibus alijs centesimis, qui in eam radicem secundam superiorem dispositionem cadunt. Si rursus

Collocatio aureorum numerorum in digitis articulis, ad aureum numerum cuiusvis anni referendum.

ad 6. adijciantur 3. fient 11. pro aureo numero in radice interiori digiti Annularis ponendo, qui anno 200. & alijs omnibus centesimis ibi collocatis respondet. Eodem modo si ad 11. apponantur itorum 5. fient 16. pro aureo numero in radice interiore digiti Auricularis reponendo, qui debetur anno 300. & alijs centesimis ibi positus. Rursus addēdo 5. ad 16. fient 21. abiectis autem 19. (quod nullus aureus numerus possit esse maior, quam 19. remanebunt 2. pro aureo numero in secundo articulo Indicis supra radicem collocando. Atque ita deinceps omnes aureos numeros reperies in 19. articulis reponendos, qui quidem illis centesimis debentur, qui in eosdem articulos incidunt. Inuenies enim hac ratione in secundo articulo Medij locari 7. In articulo secundo Annularis 12. In articulo secundo Auricularis 17. In tertio articulo Indicis 3. In tertio Medij 8. In tertio Annularis 13. In tertio Auricularis 18. In quarto Indicis, hoc est, in eius extremitate 4. In extremo Medij 9. In extremitate Annularis 14. In extremo Auricularis 19. In quinto articulo Indicis, qui est exterior proxime sub ungue, 5. In quinto articulo Medij 10. In quinto denique articulo Annularis 15. Atque hoc modo collocati sunt omnes 19. aurei numeri in 19. articulis, in quibus centesimos annos reposuimus.

S E D satis est, inuenisse hac arte qua-

tuor aureos numeros 1. 6. 11. 16. in quatuor radicibus digitorum interioribus collocatos. Nam si ab aureo numero cuiusvis radicis progrediaris per seriem naturalem numerorum versus secundum articulum eiusdem digiti, vsque ad quintum qui exterior est proxime sub vngue, (excepto digito Auriculari, in quo solo ad extremitatem vsque procedendum tantummodo est) habebis aureos numeros in reliquis articulis reponendos. Ita reperies in secundo articulo Auricularis digiti, in cuius radice ponitur aureus numerus 16. collocandum esse aureum numerum 17. in tertio 18. & in extremitate 19. Item in secundo articulo digiti Medi, in cuius radice ponitur aureus numerus 6. locandum esse aureum numerum 7. in tertio 8. in extremitate 9. & in quinto articulo, qui exterior est proxime sub vngue, 10. & sic de caeteris, ut prius.

FACILIVS tamen eosdē aureos numeros in digitorum articulis collocabis, si ab aureo numero 1. in radice interiori Indicis posito, progrediaris per seriem naturalem numerorum versus secundum articulum eiusdem, vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue, & post hunc ad radicem interiorē digiti Medi, regrediaris, deinde versus secundum articulum eiusdem vsque ad quintum articulum, qui est exterior proxime sub vngue,

& sic

& sic deinceps. Ita enim collocabitur aureus numerus 2. in secundo articulo. interiori Indicis, & 3. in tertio, &c. Ita ut aureus numerus 19. in extremitate digiti Auricularis cadat, ut prius. Ratio huius rei haec est. Quoniam quilibet articulus cuiusvis digiti ab articulo proximo eiusdem digiti, vel alterius proximè antecedentis, (si articulos à radice Indicis per secundum articulum, tertium, & quartum progrediendo, usque ad articulum quintum, numeremus.) distat annis 400. ex superiori collocatione centesimorum annorum; continetur autè Cyclos aurei numeri in annis 400. vicies, ac semel, superestq. vnitas: sit, ut vnitas addita aureo numero cuiusvis articuli faciat aureum numerum proximè insequentis articuli in eodem digito, vel alio proximè insequente, vna vnitate maiorem; ita ut aurei numeri per seriè naturalem numerorum progrediantur a radice Indicis versus secundum articulum, tertium, quartum, quintum, eiusdem digiti, & hinc versus radicem, Medij, secundum articulum, tertium, & alios, &c.

*Inuentio anni
rei numeri
cuiuslibet
anni.*

Ex his facile aureus numerus cuiusvis anni reperietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter superiores 19. articulos, vna cum aureo numero ibi collocato. Is enim aureus numerus illi centesimo debetur. Si verò datus sit annus quilibet non centesimus, in-

uesti-

uestigandus est aureus numerus illius centesimi, qui proximè antecedit datum annum, vt iam docuimus. Deinde quoniam quolibet anno aureus numerus vnitatè augetur, adiiciendae sunt tot vnitates aureo numero illius centesimi inuento, quotus annus datus est post illum centesimum. Conficietur enim hac ratione aureus numerus propositi anni. Quòd si numerus compositus maior fuerit, quàm 19. reijciendus erit numerus 19. toties, quoties reijci potest. Reliquus enim numerus dabit aureum numerum quaesitum. Si autem remãserint 19. aut nihil, erit aureus numerus 19.

PORRO vt facilius ex magno numero reijcias 19. reijce 20. quoties fieri potest, & pro singulis abiectiõibus singulas vnitates repose, quas nimirũ vna cum 19. abiectisti.

RECTIVS quoque feceris, si prius eodem modo, quo proximè diximus, reijcias 19. ex numero annorum post centesimum proximè antecedentem, si reijci possunt; & residuum aureo numero illius centesimi adijcias, vt aureum numerum propositi anni componas.

EXEMPLI causa. Anno 2500. aureus numerus est 12. quoniam sedes illius anni est secundus articulus interior digiti Annularis, ubi aureus numerus 12. collocatur; vt patet, si ab 1. numeres, incipiendo à radice Indicis, vsque ad illum articulum, qui

est duodecimus eo ordine, quem diximus, nimirum à radice cuiusq. digiti progrediendo versus extremitatem, vsque ad quintū articulum, hoc est, ad exteriorē sub vngue: Vel certè, si ab aureo numero 11. in radice digiti Annularis collocato progrediaris per seriem naturalem numerorum ascendendo, vsque ad eundem secundum articulum, in quo sedes est anni 2500.

QVAERATUR rursus aureus numerus anni 2507. Sedes anni 2500. est in secundo articulo digiti Annularis, ibiq. aureus numerus 12. ei debitus ponitur, vt modo dixim^s, cui si addas 7. (septimus. n. annus post annum 2500. proponitur) efficiet 19. pro aureo numero anni 2507.

ITEM inquirendus sit aureus numerus anni 983. Sedes anni 900. est in tertio articulo digiti Medij, ibiq. collocatur aureus numerus 8. anno 900. debitus. Quoniam vero ex annis 83. quater abijci possunt. 20. addemus quatuor vnitates, propter quatuor illas abiectiones, ad 3. annos reliquos, constatūq. numerum 7. ad aureum numerum 8. anno 900. debitum adijciemus, vt efficiamus aureum numerum 15. anni 983.

R V R S V S sit inueniendus aureus numerus anni 1604. Sedes anni 1600. est in articulo quinto Indicis, id est, in exteriorē sub vngue, vbi aureus numerus 5. ponitur; ad quem si adijciamus annos 4. residuos, efficiemus 9. pro aureo numero anni 1604.

D A-

D A T V S praeterea sit annus 2108. Sedes anni 2100. est in radice digiti Annuaris, vbi ponitur aureus numerus 11. cui si addamus reliquos 8. annos, conflabimus aureum numerum 19. anni 2108.

P O S T R E M O detur annus 3003. Sedes anni 3000. est in tertio articulo interiori digiti Auricularis, vbi aureus numerus 18. positus est, cui si apponamus annos 3. reliquos, conflabimus 21. abiectisq. 19. remanebunt 2. pro aureo numero anni 3003.

A V R E V S numerus facili quoque negotio per praecepta Arithmetices reperietur quolibet anno hac ratione. Anno Domini proposito addatur 1. & numerus collectus per 19. diuidatur. Numerus enim, qui ex diuisione relinquitur, (nulla habita ratione Quotientis numeri; hic enim solum ostendit, quot revolutiones Cycli auroreorum numerorum à Christo vsque ad annū propositum peractae sint) erit aureus numerus anni propositi. Et si ex diuisione nihil remanet, aureus numerus erit 19. Verbi gratia, si quaeratur aureus numerus anni 1589. addo 1. & collectum numerum 1590. diuido per 19. inuenioq. ex diuisione relinquitur 13. Fuit ergo anno 1589. aureus numerus 13. Rursus si anno 1614. quaerendus sit aureus numerus, addita 1. fit numerus 1615. quo diuiso per 19. nihil superest. Anno igitur 1614. aureus numerus erit 19. Atque ita de caeteris.

Inuentio aurei numeri per praecepta Arithmetices.

*De Epactis, Nouilunijs, Aetate Lun-
na, & litera Martyrologij.*

Cap. I I.

Epacta qd.

EPACTAE sunt dies, quibus Solaris annus Lunarem superat, vt lib. 2. Apologiae ostendimus. Primo enim anno superant dies 11. secundo, 22. Tertio 33. hoc est, 3 (numerus enim 30. abijciendus est) Quarto 14. &c. Respondent autem singulis 19. aureis numeris, varijs temporibus, variæ 19. Epactae, vt eodem lib. 2. Apologiae docuimus. Epactam igitur cuiuscumque anni quae currenti aureo numero respondet, quaeque in Calendario Nouilunia demonstrat, hac ratione tum ante correctionem anni, tum post, in Pollice manus sinistrae inueniemus.

*Quo pacto
aurei nume-
ri in Polli-
ce locentur,
ad Epactas
inueniendas.*

IN Pollicis sinistrae extremitate, articulo medio, & infimo, collocandi sunt aurei numeri hoc ordine. In extremitate ponitur 1. in medio articulo, 2. In imo, 3. Deinde rursus in extremo, 4. In articulo medio, 5. in Imo, 6. In summo item Pollice, 7. & sic deinceps, ita vt vltimus aureus numerus 19. cadat in extremum Pollicis.

*Quid ad-
dendum si
aureis nume-
ris in Polli-
ce colloca-*

POST haec aureo numero in Pollicis extremitate collocato addantur 10. Aureo numero vero posito in articulo medio adiungantur 20. numero denique aureo, qui in imo articulo locatur, nihil apponatur.

Numeri enim ita compositi (abiectis 30. si numerus conflatus maior fuerit, quam 30.) sunt Epactae, quae una cum illis aureis numeris, a quibus in Pollice formatae sunt, in usu fuerint ante Calendarii correctionem.

SI autem à singulis Epactis hoc modo inuentis subtrahantur 10. (quoniam propter 10. dies simul exemptos, Lunationes decem diebus ferius contingunt, quam ante correctionem) relinquentur Epactae cum eisdem aureis numeris currentes post emendationem Calendarii, ad annum vsque 1700. exclusiue. Tunc enim quia, propter omissionem bissexti, Lunationes adhuc vno die ferius contingunt, auferenda sunt 11. vsque ad annum 1800. exclusiue. Nam post hunc detrahenda sunt 12. propter aliam bissexti omissionem. At anno 1800. quanquam dies intercalaris omittitur, tamen non fit mutatio in Epactis, Lunae aequationis id ita exigente, vt declaratum est lib. 2. Apologiae. cap. 4. Quare tunc idem numerus 11. detrahendus est, quem anno 1700. demendum esse diximus. Atque in hunc modum semper tot unitates, ultra 10. detrahendae erunt, per quot dies Lunationes in Calendario descenderint. Quod si subtractio fieri nequeat, addenda erunt 30. ad Epactam inuentam, vt fieri possit subtractio.

ITA QVE inuenturus Epactam ab anno correctionis vsque ad annum 1700. exclusiue, quaere ex cap. 1. atreum numerum

tis, vt fian
Epacta ant
Calendarii
restitutum

Quid ex E
pactis, qu
ante, corre
ctionem usur
pabantur, a
ferendum si
ut reliqu
fiant: Epac
ta post ann
restitutione

Quo pacto
inuestigen
tur Epacta

ab anno cor-
rectionis us-
que ad annum
1700. excludi
sue.

anni propositi, eumq. in Pollice colloca,
vt dictum est. Et deinde adde 10. si est in
summo Pollice, aut 20. si est in medio arti-
culo, aut deniq; o hoc est, nihil, si in imo.
Ex numero enim conflato si detrahas 10.
(additis prius 30. si deductio fieri nequeat)
dabit reliquus numerus Epactam curren-
tem, quam quaeris.

E X E M P L I causa. Anno 1599. aureus
numerus est 4. qui cadit in extremitatem
Pollicis. Quare ei addo 10. & facio 14. Ablat-
is autem 10. relinquuntur 4. pro Epacta
anni 1599.

I T E M anno 1609. aureus numerus est
14. cadens in articulum Pollicis medium.
Additis ergo 20. fiunt 34. & ablati 10. relin-
quuntur 24. pro Epacta anni 1609.

R V R S V S anno 1617. aureus nume-
rus est 3. sedem habens in imo articulo Pol-
licis. Quare ei nihil addendum est, sed quia
ex 3. auferri non possunt 10. adiungemus 30.
vt habeamus 33. a quibus si demantur 10.
reliqua fient 23. pro Epacta anni 1617.

P R A E T E R E A anno 2314. aureus
numerus est 16. incidens in extremitatem
Pollicis. Additis ergo 10. fiunt 26. Ablatis
autem 14. (quia ad eum annum vsque in-
clusiue descensus factus erit in Lunationi-
bus per 4. dies ultra decem illos, per quos an-
no correctionis factus est descensus) rema-
nent 12. pro Epacta anni 2314.

P O S T R E M O anno 3129. aureus nu-

merus est 14. cadens in medium articulum Pollicis. Additis ergo 20. fiunt 34. & ablatis 17. (quod ad eum annum vsque inclusivè septem mutationes factae sunt in Lunationibus descendendo) relinquuntur 17. pro Epacta anni 3129.

SCIENDVM tamen est, Epactā 25. sumendam esse diuerso colore, aut caractere notatam, quando procreatur ab aureo numero maiore, quàm 11. Item Epactā 19. diuerso quoque caractere, aut colore, ultimo die Decembris ascriptam, esse quoque in vsu, quando ab aureo numero 19. gignitur, vt contigit anno 1595. & nunquam amplius, nisi post vsum 30. linearum Epactarum Tabulae expansae, quā cap. 4. lib. 2. Apologiae exhibuimus: cuius rei causam lib. 2. eiusdem Apologiae exposuimus.

VT autem scias, quot vnitates ultra 10. auferendae sint quolibet anno post Calendarij restitutionē proposito, vt Epacta quae sita relinquatur: hoc est, per quotnā dies post correctionem factus sit descensus in Lunationibus ultra illōs 10. anni correctionis; & (quod raro fit) quando iterum factus sit ascensus, ediscendi sunt sex hi versiculi.

*Conducit cuius breuitas, breuitas beat̄ artem.
Vis artem verbis tradere, trade tribus,
Si solidam rerum rationem reddere quibus
Prompto, quam posses nominibus minus.
Nec memoris latis lecteris lumina Karmen:
Kontra, iucunde iuerit immemorcm.*

Quando Epacta 25. diuersi characteris colorisue sumenda sit. Item quando Epacta 19. ultimo die Decembris scripta in vsu sit.

Quo pacto inuestigetur Epacta post annum 1700.

P R I M A vox, [*Contusis*] horum car-
 minum tribuitur anno 1700. secunda, [*Cui-*
uis,] anno 1800: tertia, [*trinitas*,] anno 1900.
 & ita deinceps: caeterae insequentibus an-
 nis centesimis; ita ut ultimum vocabulum,
 [*immemorem*,] quod est tricesimum ter-
 tium, respondeat anno 4900. Illa etenim car-
 mina vsus tantum habent vsque ad annū
 5000. exclusiue.

V I D E ergo, cui voci propositus quivis
 centesimus annus respondeat. Deinde arti-
 culis interioribus manus sinistrae (Pollice
 omisso) intransuersum omnes voces vsque
 ad illam inclusiue, quae dato centesimo re-
 spondet, accommoda hoc ordine, ut voces
 ab eadem littera incipientes eidem arti-
 culo tribuas, & quando proximè antecedens
 littera initialis (licet nobis necessitatis cau-
 sa ita appellare) repetitur, vocem illā pro-
 ximè antecedenti articulo iterum adscri-
 bas. Quot enim articulos hac ratione per-
 curreris, tot unitates ultra 10. auferendae
 erunt, ut Epacta propositi anni relinqua-
 tur: hoc est, per tot dies, ultra illos 10. an-
 ni correctionis, factus erit descensus in Lu-
 nationibus.

V E R B I gratia. Vis scire, quot unita-
 tes ultra 10. auferre debeas anno 2100. & a-
 lijs annis insequentibus vsque ad annum
 2200. exclusiue. Quoniam ab anno 1700.
 inclusiue vsque ad annum 2100. inclusiue
 sunt quinque centesimi, numerandae erū

quin-

quinque primae voces. [*Conducit; cuius breuitas; breuitas beat;*] in articulis sinistrae manus hoc ordine. Hae duae [*conducit cuius;*] quia ab eadem litera incipiunt, collocandae sunt in primo articulo: & aliae tres [*breuitas, breuitas beat;*] in articulo secundo, quod eandem literam initialem habeant. Quoniam igitur duos tantum articulos percurrimus, auferendae erunt ultra 10. unitates, aliae duae, nitantur: 12. in unum sum.

I T E M anno 2300. ad quem inclusiuè ab anno 1700. inclusiuè sunt septem centesimi; numerandae erant primae septem voces [*Conducit cuius breuitas; breuitas beat; Artem. Vis.*] in articulis manus hae ratione, ut primae duae [*conducit cuius;*] dentur primo articulo; sequentes tres [*breuitas; breuitas beat;*] secundo; insequens sola, [*Artem;*] tertio; & vltima quoque sola, [*Vis;*] quarto; ita ut quatuor articuli percurrantur. Quatuor ergo unitates ultra 10. auferendae erunt ab anno 2300. inclusiuè vsque ad annum 2400. exclusiuè. Et quoniam subsequens vox octaua, [*Artem;*] incipit ab eadem litera A, quae dedit initium voci sextae, [*Artem;*] quae vocem, [*Vis*] antecedit, collocanda est octaua vox, [*Artem;*] iterum in tertio articulo, in quo prior vox, [*Artem;*] collocabatur, ita ut anno 2400. ultra 10. auferenda sint tantum 3. atque ita de reliquis.

I A M vero si numerus unitatum detra-

Quid agen-

dum, quando numerus ex Epactis auferendus est 30. vel maior.

hendarū, quas carmina exhibent, una cum 10. diebus anno correctionis exemplis, fuerit 30. nihil auferendum erit ex Epactis ante correctionem inuentis, sed eadem prorsus tunc Epactae auris numeris respondebunt, quae ante anni restitutionem cum eisdem auris numeris erant in vsu. Si vero idem numerus fuerit maior, quā 30. abijciantur 30. quoties fieri potest, & reliquus numerus ex Epactis ante correctionem inuentis detrahatur. Reliquae enim sūt Epactae, quae tempore proposito vsurpandae erunt.

Nouilunia ubi notata sint in Calendario.

INVENTA Epacta cuiusq. anni, doceamus, qua arte per eam Nouilunia memoriter inquirenda sint, hoc est, quomodo cognoscatur, quibus diebus mensium Epacta dati cuiusuis anni praefigatur. Iis enim diebus fiunt Nouilunia, ex vsu Ecclesiae, quamquam secundum calculum Astronomicum plerumq. contingant vno die citius, ta vt non male feceris, si Nouilunium quodcumq. per Epactam inuentum tribuas antecedenti diei, si coniunctionem Luminarium habere velis, non ex vsu Ecclesiae, sed quando ea in caelo fit. Nam cum Ecclesia maiorem rationem habeat Lunae quartae decimae, & plenilunij, quā Nouilunij, propter solennia Paschae, postposita sunt de industria Nouilunia per Epactas vno fere semper die in Calendario, vt in 2. lib. Apologiae declaratum est. Eodem modo an-

te correctionem Ecclesia illis diebus celebrabat Nouilunia, quibus aurci numeri praefixi erant.

S E D ante omnia discendum erit quanam Epactae in principijs mensium, siue Calendis sint positae. Quod facile scies hoc pacto. Ianuarius habet in ipsis Calendis Epactam *, seu xxx. Februarius. xxix. Martius rursus *, seu xxx. Aprilis iterum xxix. Maius xxviii. Iunius xxvii. & sic deinceps alij menses ordine semper vno minus. Augustus tamen solus habet in principio duas hasce Epactas xxv. xxiiii. ac proinde Calendis Septembris Epacta xxiii. apposita est, & Calendis Octobris xxii. &c. Quare si duodecim articulis digitorum sinistrae manus (Pollice omisso) tribuas 12. menses ordine, progrediendo a radice Indicis per radices digiti Medij, Annularis, & Auricularis, statuendoq. quintum articulum, qui in Indice secundus est, & sextum eum, qui secundus est in Medio, &c. adeo ut articulus tertius Auricularis digiti sit duodecimus, & in primo articulo, qui Ianuario respondet, mente reponas Epactam *, vel xxx. in secundo autem xxix. & in tertio rursus *, vel xxx. in quarto iterum xxix, & in quinto xxviii. atque ita deinceps, semper vno minus, dummodo in octavo, qui Augusto respondet, ponas duas has xxv. & xxiiii. simul: sine magno labore cognoscas Epactam Calendis cuiusvis mensis ap-

*Qua Epactae
Calendis mensium
ascribuntur.*

B + posi-

positam. Quam tamen fortassis facilius cognosces, si solum memora retineas, Epactam xx. collocari in duodecimo articulo id est, in principio Decembris: Nam si ab hac Epacta progrediaris per seriem naturalem numerorum, tribuendo vndecimo articulo, hoc est, mensi Nouembris XXI. Decimo vero XXII. Nono XXIII. & ita deinceps (modo des Augusto in octauo articulo duas has Epactas, XXI II. XXV. atque in Februario, & Ianuario Epactas Aprilis, ac Martij, hoc est, XIX. & * repetas) habebis omnes Epactas mensum initijs, hoc est, Calendis adscriptas. Vbi hoc notandum est, in omnibus mensibus (Februario excepto) easdem Epactas in fine poni, quae in principio positae sunt; in Augusto tamen, qui duas has Epactas XXI III. XXV. in ipsis Calendis habet, sola Epacta XXI III. repetitur in fine.

Menses omnes, prater Februarium eandem Epactam habent in principio ac fine

Qui menses habeant duas Epactas 24. 25. simul eisdem diei adscriptas.

DEINDE sciendum quoque est, in sex mensibus, quorum vnus est Augustus, vt diximus, duas has Epactas XXI III. XXV. simul eidem diei adscribi: quales sunt menses locorum parium vsque ad Augustum inclusiuè, hoc est, secundus, quartus, sextus, & octauus, eiusmodi sunt Februarius, Aprilis, Iunius, Augustus: & post Augustum duo menses locorum imparium, vt nonus atque vndecimus, hoc est, September, & Nouember. In quibus quidem mensibus scribitur quoque Epacta 25. diuerso colo-

re,

re, vel caractere notata, prope Epactam xxvi. quae duas illas xxiiii. xxv. antecedit. In solo Augusto Epacta 25. diuersae figurae non scribitur prope Epactam xxvi. sed ultimo die Iulij, ubi posita, est Epacta xxvii. duas Epactas xxv. xxiiii. Calendis Augusti adscriptas antecedens. In alijs sex mensibus, videlicet, Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Octobri, ac Decembri, eadem Epacta 25. diuersi coloris, aut Characteris prope Epactam xxv. scribenda est: ita vt Epacta 25. diuersae figurae mense Iulio bis scribatur, semel die secundo prope Epactam xxv. deinde iterum prope Epactam xxvi. postremo diei adscriptam.

HI porro sex menses, qui duas Epactas xxv. xxiiii. eidem diei adscriptas habent, sunt ij omnes, qui continent tantum dies 30. aut 28. vno Augusto excepto, qui dies 31. habet. Itaque si Indicem, & Annularem digitorum manus sinistrae deprimas, caeteros autem tres digitos, Pollicem, Medium, & Auricularem erigas, & per quinque hos digitos omnes menses enumeres, initio facto à Martio, & Pollice, cadent quinque menses dierum 30. vel 28. in duos illos digitos depressos, Indicem, & Annularem, in quibus iisdem duae illae Epactae xxiiii. xxv. eidem diei adscribuntur, & 25. alterius coloris, aut characteris prope Epactam xxvi. quibus si addas Augustum, habebis omnes sex menses, quos diximus. Qui iisdem sex

*Quae p[ar]te
facile per d
gitos manu
sinistra sci
tur, qui mē
ses habeant
dies 30. &
quod 31. ve
28. ac pro
de qui eide
diei ascri
ptas habent
Epactas 24
25.*

menses hoc etiam versiculo comprehenduntur.

Bella decem fortes : humiles ieiunia laudent.

N A M initials litterae sex vocum huius versiculi indicant eos menses duas Epactas XXI III. XXV. eodem die scriptas continere, qui ea loca in mensibus occupant, quae ab initialibus illis literis in alphabeto occupantur, quales sunt menses 2. 4. 6. 8. 9. 11. Ita enim vides literas initiales B, D, F, H, I, L, eadem loca occupare in alphabeto, nimirum B, secundum, D, quartum, F, sextum, H, octauum, I, nonum, & L, vndecimum.

H I S praemissis, ita Nouilunia indagabis. Numeras in transversum per triginta articulos sinistrae manus (sumendo duos in pollice, & alios in quatuor reliquis digitis, quorum 12. sunt interiores, 4. in extremitatibus, & 12. exteriores) ab Epacta currente inclusivè, (cuius videlicet Nouilunium inquiris) vsque ad Epactam item inclusivè Calendis propositi mensis appositam, tribuendo tamen mensi Februario, Aprili, Iunio, Augusto, Septembri, ac Nouembri, eisdem articulo duas haec Epactas XXI III. XXV. & insequenti articulo duas has, 25. diverso colore, aut caractere notatam, & XXVI. Numerus enim articulorum, quos percurrens, dabit diem Nouilunij, hoc est, diem, cui adscripta est in Calendario Epacta currentis. Perfacilis autem erit haec nu-

*Nouilunia
quo modo p
Epactas me-
moriter re-
periantur,
prout in Ca-
lendario no-
uo annotan-
tur.*

meratio, etiamsi Epacta currens maior sit, quam ea, quae in principio mensis ponitur. Nam quando peruentum erit, ad *, adijcienda erit Epacta primi diei mensis ad articulos, quos percurrens vsque ad *. vt habeatur dies Nouilunij. In mensibus tamen, in quibus duae Epactae XXI III. XXV. eidem diei adscriptae, existunt inter * & Epactam primi diei, adijcienda erit Epacta primi diei, dempta prius vnitatem.

B R E V I V S eundem diem Nouilunij reperies, si Epactam currentem ab Epacta primi diei mensis auferas: vel si illa maior est, quam haec, à xxx. & reliquo numero Epactam primi diei adijcias. Numerus enim reliquus, vel coactatus, addita prius vnitatem, dabit diem Nouilunij. In mensibus tamen, in quibus Epactae XXI III. XXV. eidem diei adscriptae, existunt inter Epactam currentem, & Epactam primi diei, nihil addendum est numero illi reliquo, vel conflato.

E V N D E M diem etiam habebis, si ab Epacta inclusiuè, quae in principio mensis posita est, numeres in articulis retrogrado ordine vsque ad Epactam currentem inclusiuè, tribuendo duas Epactas XXV. XXI III. Itè duas has, 25. diuersi characteris, aut coloris, & XXV. eidem diei, vbi in Calendario eundem diem occupant. Sed priores rationes magis expeditae sunt.

P O T E S etiam, si placeat, praesertim
quan-

quando Epacta currens maior est ea, quae Calendis propositi mensis apponitur, vel minor multo numerare per articulos ab Epacta ultimi diei mensis (quae eadem est, ut diximus, quae primi diei, Februarii excepto) usque ad Epactam currentem,tribuendo duas Epactas $xxiiii. xv.$ Item $z. s. xxvi.$ eidem articulo, quando eidem diei adscriptae sunt. Numerus enim articulorum, quos percurris, dempta prius unitate, ex numero dierum mensis propositi detractus, relinquet diem Nouilunij, hoc est, diem, cui Epacta currens adscripta est.

P. O. R. R. O quando Epacta $xix.$ & aures numerus $19.$ concurrunt, fit mense Decembri primum interuentis anni Nouilunium die ultimo, ut supra dictum est: quod alioquin in primum diem Ianuarij caderet.

S. E. D. exemplis rem totam illustremus. Currēte Epacta $x.$ si mense Nouembri, qui in principio habet Epactam $xxi.$ Nouilunium desideres, numera ab Epacta $x.$ inclusiuē, per $xi. xii. &c.$ progrediēdo, usque ad $xxv.$ inclusiuē, percurresq. $12.$ articulos. Die ergo $12.$ notatum est Nouilunium per Epactā $x.$ mense Nouembri. Vel aufer $x.$ à $xxi.$ remanentq. $11.$ additaq. unitate, fiunt $12.$ pro die Nouilunij, ut ante. Vel ab Epacta $xxi.$ inclusiuē Calendis adscripta retrogredere per $xx. xix. &c.$ usque ad $x.$ in articulis, percurresq. $12.$ articulos, ut prius. Vel denique numera in articulis ab Epacta $xxi.$ inclu-

siue

siue postremo diei apposita, naturali ordine vsq; ad x. procedendo per xxii. xxiii. &c. tribuendoq. Epactas xxiiii. xxv. vni, eidemq. diei. Percurres enim 19. articulos, quos si dempta prius vnitare, detrahas ex 30. diebus mensis Nouembris, reliquus fiet dies 12. Nouembris, quo Nouilunium continget, vt antea.

I T E M mense Iunio, qui ad Calendas habet Epactam xxvii. numera ab Epacta x. vsque ad xxvii. tribuendo vni, eidemq. articulo Epactas xxiiii. xxv. percurre sq. 17. articulos. Die ergo 17. in Iunio notatum est Nouilunium. Vel detrahe Epactam x. ex xxvii. relinquenturq. dies 17. pro die Nouilunij, vt ante: quia hic nihil additur, propterea quod Epactae xxiiii. xxv. vni, eidemq. diei adscriptae, interponuntur in Iunio inter propositam Epactam x. & Epactam xxvii. Calendis appositam. Vel ab Epacta xxvii. primo diei praefixa, numera ordine retrogrado in articulis, per xxvi. xxv. xxiiii. &c. vsque ad Epactam x. tribuendo vni, eidemq. articulo Epactas xxv. xxiiii. Percurres enim 17. articulos, vt prius. Vel denique ab Epacta xxvii. ad extremum Iunij diem posita numera in articulis ordine naturali vsque ad x. progrediendo per xxviii. xxix. * .i. ii. &c. Percurres enim 14. articulos, quos dempta prius vnitare, si auferas ex 30. diebus mensis Iunij, reliquus erit dies 17. Iunij quo Nouilunium

fiet,

fiet, vt ante:

R V R S V S corrente Epacta **xxix.** in Iunio percurruntur (tribuendo Epactas **xxiiii. xxv. vni,** eidemq. articulo) **28.** articuli ab Epacta **xxix.** per ***. i. ii. &c.** vsque ad **xxvii.** quae Epacta Calendis adscripta est. Vel si auferatur Epacta **xxix.** à **xxx.** & reliquae vnitati addatur Epacta **xxvii.** primi diei, conficiuntur **28.** pro die Nouilunij. Hic enim non additur vnitatis, propter Epactas **xxiiii. xxv.** positas inter Epactam **xxix.** currentem, & Epactam **xxvii.** primi diei. Sic etiã si numeratio fiat ab Epacta **xxvii.** primi diei ordine retrogrado, per **xxvi. xxv. xxiiii.** &c. vsque ad Epactam **xxix.** propositam (tribuendo Epactas **xxv. xxiiii. vni,** & eidem articulo) percurreremus **28.** articulos, vt antea. Denique si numeres ab Epacta **xxvii.** vltimi diei, per **xxviii. xxix.** &c. vsque ad **xxix.** Epactam currentem, percurreretur **3.** articuli, qui, dempta prius vnitatis, ablati ex diebus **30.** mensis Iunij, reliquant **28.** pro die Nouilunij.

COGNITO die Nouilunij, facile aetatem Lunae quolibet die deprehendemus, si à die proximi elapsi Nouilunij inclusiuè numeremus insequentes dies vsque ad diem propositum inclusiuè elapsos. Vt corrente Epacta **x.** si desideretur aetas Lunae die **3.** Iulij, quoniam Nouilunium antecedens factum est die **17.** Iunij, numerabimus à die **17.** Iunij inclusiuè vsque ad diem

3. Iu.

*Aetas Lunae
quo pacto de
prehendatur.*

3. Iulij inclusiuè, percurremusq; 17. articulos. Erit igitur die 3. Iulij, qui propositus est, Luna xvii. & sic de caeteris.

V E R V M hac, quam exposuimus, ratione inuestigantur dies Nouiluniorum, atque aetatis Lunae ex vsu Ecclesiae, quae hac in re de veris motibus non admodum laborat, hoc est, prout Epactae per Calendarij dies digestae eam exhibent, quamquam vt plurimum res aliter se habeat in caelo. Cuius rei causam lib. 2. Apologiae attulimus.

I M M O si aetatem Lunae vltimo die mensis praecedētis inquires, inuenies quolibet die aetatem Lunae, si ad diem propositum adijcias aetatem vltimi diei praecedentis mensis, Quod si numerus conflatus superet integram Lunationem, demenda ea est, siue sit 29. dierum, siue 30. Vt quoniā corrente Epacta 1. aetas Lunae postremo die Nouembris est 10. si ad diē 22. Decembris adijcias 10. & ex conflato numero 32. auferas 29. (Nam ea Lunatio dies 29. complectitur) reliqua fiet 22. Decembris Luna 11. Similiter si diei 11. Decembris addas 10. inuenies die 11. Lunam xxi. & sic de caeteris.

V T autem cognoscas, quatenam Lunationes Epactarum contineant 30. dies, & quatenam 29. diligenter memoratae insigenda sunt sex illa loca, vbi duae Epactae xxiiii. xv. eidem diei adscriptae sunt. Lu

Qua Lunationes in Calendario sunt 30. dierum, & qua 29.

nationes enim incipientes à 30. Epactis; quae Epactam XXI III. eidē diei cū Epacta XXV. adscriptam proximē antecedunt; vt à XXI III. XXI II. XXI I. & à caeteris praecedentis mensis, vsque ad illam XXI III. quae eidem diei cum XXV. ascribitur, continent 29. dies, in quocunque mense id cōtingat. Exciipiuntur Lunationes Epactae 25. diuersi coloris eidem diei cum Epacta XXVI. ascriptae. Hae etenim dies 30. continēt., quemadmodum & aliae omnes Lunationes dies 30. complectuntur, exceptis Lunationibus eiusdē Epactae 25. diuersi coloris characteris, quando ea antecedit aliam Epactam 25. eidem diei cum Epacta XXVI. ascriptam, hoc est, quādo ea ē regione Epactae XXVI. reperitur. Hae enim Lunationes dies tantum 29. continent.

D E N I Q U E. quotiescunque inter Epactam propositam, cuius quantitas Lunationis inquiritur, & eius similem in mente sequente, interponitur Epacta XXV. eidem diei cum XXI III. ascripta, continebit propositae Epactae Lunatio dies 29. quod tunc si nullis illa Epacta sequentis mensis per unū diem sursum promotā sit extra propriū locum: Si vero non interijciatur Epacta XXV. eidem diei cum XXI III. ascripta; complectetur Epactae propositae Lunatio dies 30; Epacta vero XXV. eundem diem cū XXI III. occupans habebit Lunationem semper diem 29. quod infrequentis mensis Epacta

xxv. per unum diem ascenderit in Calēda-
rio, Idein dicendum de Epacta 25. diuersi
characteris è regione Epactae xxv. posita.
Nā sequens quoq; Epacta 25. diuersi cha-
racteris per vnū diem est promotae sursum
è regione Epactae xxvj. Verum Lunatio hu-
ius Epactae 25. ita promotae, vt Epactae
xxv. non eundem diem cum xxiiij. occu-
pantis, semper continet dies 30.

Q V O N I A M verò supra proposui-
mus sex carmina ad inueniendas Epactas
vsque ad annum 4999. inclusivae, vbi ultra
10. auferuntur 14. aliae vnitates: si quis ul-
tra praedictum annum velit progredi, in-
spicienda erit tabula aequationis Epacta-
rum cap. 4. lib. 2. Apologiae posita; & ex e-
ius literis carmina alia condenda, quorum
videlicet dictiones ab ijs literis incipiant,
quemadmodum superiorū sex carminum
voces à literis eiusdem tabulae aequatio-
nis initium capiunt. Hanc enim ob cau-
sam duas hasce voces [*carmen, contra*] per
K. scripsimus, quamquam id contra rectam
orthographiam factum sit.

P O R R O ex tabula aequationis cap. 4.
lib. 2. Apologiae apparet, post quoslibet an-
nos 10000. literas alphabeti eadem propor-
tione redire, quamvis non eadem redeāt:
cuius rei ratio nobis explicata est cap. 4.
lib. 2. Apologiae. Nam quemadmodum ab
anno 1700. literae hoc ordine progrediun-
tur in tabula aequationis, C, C, B, B, A, u,

*Quid agen-
dum, vt E-
pacta ultra
annū 4999.
reperiatur.*

*Litera tabu-
la aequatio-
nis Epacta-
rum post quos-
libet annos
10000. eo-
dem ordine
redeunt.*

C

A, u,

A, u, t, t, &c. ita eodem ordine progredientur post 10000. annos, hoc est, ab anno 11700. hae aliae literae i, i, h, h, h, g, f, g, f, e, e, &c. & post alios annos 10000. id est, ab anno 21700. hae aliae literae, G, G, F, F, F, E, D, E, D, C, C, C, &c. In qua quidem tabula aequationis, annis, à quibus ordines 10000. annorum incipiunt, praeposimus signum hoc †.

ITAEQUE si condantur carmina pro 10000. annis, continentia 100. voces, ab anno 1700. inclusivè vsque ad annū 11600. inclusivè, servient eadem pro sequentibus 10000. annis ab anno 11700. vsque ad annū 21600. inclusivè: quod attinet ad dispositionem literarum, quamvis non sint eadem literae, nisi post 300000. annos. Tunc enim non solum eadem varietas literarū aequationis servatur, sed eadem numero literae omnino redeunt in orbem, ut lib. 2. Apologiae cap. 4. docuimus.

CAETERVM inuēta Epacta cuiuslibet anni, formabitur facili negotio sequentis anni Epacta, si ad illam adijciantur 11. & ex summa, si maior, quàm 30. fuerit, abijciantur 30. vel si fuerit 30. pro Epacta sumatur signum *. Solum ad Epactam illius anni, in quo aureus numerus est 19. addenda sunt 12. non autem 11. ut sequentis anni, in quo aureus numerus est 1. Epacta cōponatur, Huius rei causa à nobis reddita est cap. 4. lib. 2. Apologiae. Obseruan-

dum

*Centum die-
tionum car-
mina condē-
da sunt, ut
Epacta in-
veniatur in
infinitum.*

*Quo pacto
ex qualibet
Epacta, inse-
quentis an-
ni Epacta
formetur.*

dum tamen est, vt quando Epacta ita composita fuerit xxv. aureusq. numerus illius anni, in quo Epacta illa est in vsu, extiterit maior, quam 11. assumatur Epacta illa 25. quae diuerso ab alijs colore, aut caractere est insignita. Id quod ad initium huius capituli quoque diximus.

LA M. verò si quis velit veras Epactas memoriter inuenire a 1. anno Domini usque ad annum 1582. correctionis, obseruanda erunt haec, quae sequuntur. Primum quoniam ante correctionem annus Solaris non aequabatur, vt aequinoctium in sua sede retineretur, aequanda fuit Luna quouis anno trecentesimo, nimirum post annum 1. Christi, anno 300. licet in tabula aequationis scripserimus annum 320. tamquam viciniorum Concilio Nicaeno. Deinde anno 500. tempore scilicet Iustiniani Imperatoris, aut circiter, non aequatur Luna, vt in Apologia docui lib. 2. cap. 4. Post haec annis 800. 1100. 1400. fit aequatio, vt in tabula aequationis apparet. Literae autem dictis annis ascriptae in tabula aequationis hoc carmine memoriter teneri possunt.

Nerua Potens Princeps animose bella ciebat.
 Primae enim literae harum dictionum (quarum priores tres maiusculae, & tres posteriores minusculae) sunt illae, quae in tabula aequationis praedictis annis sunt affixae; ita vt prima dictio correspondeat anno 1. Christi, secunda anno 320. tertia an-

Epacta vera ante anni correctionem, quo pacto reperiantur.

no 500. quarta anno 800. quinta anno 1100.
& sexta anno 1400.

ET A Q V E quotum locum quaelibet
litera in alphabeto occupat (initio facto
ab a, minuscule, & omissa litera o, minuscule
cum maiusculis I, K, L, O:) ita tamen, ut
literae minusculae ultra u, non progredian-
tur. Tot unitates habet Epacta in tabula ex-
pansa cum aureo numero 3: concurrens. Si
igitur ab ea demantur 3. (additis prius 30.
si detractio fieri nequit) relinquetur nume-
rus, qui in radice Pollicis aureo numero
addendus est, ut formetur Epacta: in me-
dio Pollice collocandus erit numerus de-
cem unitatibus minor: & in summitate nu-
merus iterum decem unitatibus minor,
quam in medio, additis prius semper 30.
quando decem unitates nequeunt subtra-
hi. Exempli gratia. Litera N, maiuscula oc-
cupat locum 29. Igitur quando litera N, ma-
iuscula est in usu, concurret Epacta 29: cum
aureo numero 3. ac proinde addi debent
26. ad aureum numerum 3. ut Epacta 29. for-
metur: In medio Pollice addenda erunt
16. & in summitate 6. Rursus quoniam b,
minuscule est secunda litera in alphabeto,
concurrat Epacta 2. cum aureo numero 3.
Si igitur ab Epacta 32. tollantur 3. remanet
29. qui numerus in radice pollicis aureo
numero addendus est, ut Epacta illi aureo
numero respondens conficiatur: In medio
Pollicis addendus erit numerus 19. & in

summi-

summitate 9. quemadmodum hoc saeculo ante correctionem in summitate addobantur 10. & in medio 20. atque in radice 30. vel 0. Hac arte, cognito, quae litera tabulae expansae est in vsu, facili formabuntur numeri, qui in articulis Pollicis addi debent aureis numeris, vt Epactae fiant. Vt quoniam ab anno 1582. vsque ad annum 1700. D; maiuscula est in vsu, quae locum 23. obtinet, concurret Epacta 23. cum aureo numero 3. Igitur in radice Pollicis, ubi locatur aureus numerus 3. addenda sunt 20. ad aureum numerum 3. vt fiat Epacta 23. ideoq; in medio Pollice addenda sunt 10. & in summitate 0.

FACILIVS fortasse, inuento numero, qui in radice Pollicis aureo numero addendus est, vt Epacta conficiatur, inuenies alios numeros in summitate Pollicis, & in medio articulo addēdos, per additionem, hoc modo: Adde 10. ad numerum, qui in radice Pollicis addendus est. Ita namque habebis numerum in extremo Pollice addendum. Et si ad hunc iterum adijcias 10. conflabitur numerus in medio Pollice addendus. Abijcienda tamen semper erunt 30. ex summa, si ea maior fuerit, quam 30.

POSTREMO vt litera Martyrologij memoritar quolibet anno reperiat, inuenienda prius est Epacta illius anni. Quot enim unitates ea Epacta continet, tot literae numerandae erunt ab a, maiuscula, progro-

Inuentio l
teris. Marty
rology

diendo per b, c, d, &c. ita tamen vt omittatur o, minuscula, cum I, K, L, O, maiusculis, & literae minusculae vltra u, non progrediantur, vt paulo ante dictum est. Nam vltima littera erit eo, quae in Martyrologio eo anno aetatem Lunae indicabit. Itaque quando Epacta est i. littera Martyrologij erit a, minuscula: quando Epacta est 20. littera Martyrologij erit A, maiuscula: quando Epacta est 19. littera Martyrologij erit u, minuscula: quando vero Epacta est 30. littera Martyrologij erit P, maiuscula. Et sic de caeteris.

Q V I N Q V E porro illae literae: o, minuscula, & I, K, L, O, maiusculae, quae omittuntur, hoc versiculo memoriae inharebunt.

Ornabit Iustus. xv. pros Laudabilis omnia.

Nam primae literae haereticorum sunt illae, quae omitti debent, sumendo primam litteram o, pro minuscula, & alias initiales pro maiusculis.

De Cyclo Solari, siue litterarum Dominicalium 28. annorum.

Cap. III.

C Y C L V S Solaris, siue litterarum Dominicalium, est revolutio 28. annorum, propterea quod litterae Dominicales post 28. annos eodem ordine redeunt. Proce-

*Cyclob. solaris
ris quinq.*

tur hic Cyclus 28. annorum ex multiplicatione 7. per 4. cum septem sint literae Dominicales, propter 7. dies hebdomadae, & quarto quoque anno vnus dies intercalletur, ac prouide ordo ille 7. literarum tunc interrumpatur. Cyclum igitur Solarem cuiusuis anni hac ratione inuestigabimus,

IN Pollicis sinistri tribus articulis, & quatuor radicibus 4. digitorum interioribus collocandi sunt anni centesimi ab ortu Christi Domini, hoc modo. In extremo Pollice ponitur annus 0. In medio articulo interiore, annus 100. in radice 200. In radice Indicis 300. in radice digiti Medij, 400. In radice digiti Annularis 500. In radice digiti Auricularis, 600. Deinde redeundum est ad extremitatem Pollicis, ibiq; statuendus annus 700. In medio autem articulo annus 800. & ita deinceps, reuertendo semper post radicem digiti Auricularis ad extremitatem Pollicis.

NE autem cogamur toties praedictos 7. articulos percurrere, reperiemus sedem cuiusuis centesimi anni, quamuis magni, hoc modo. Ex numero centenariorum rejice omnia 7. vt in probatione septenaria apud Arithmeticos fieri solet, & ad residuum adijce 1. Numerus enim conflatu dabit articulum propositi centesimi. Vt si detur annus 45600. abiectis 7. ex centenariorum numero 456. remanet 1. Addita 1. fiunt 2. ergo annus 45600. in 2. articulo, hoc est, in

*Collocatio
annorum centesimorum in articulis digitorum, ad cyclum solarem inueniendum.*

medio Pollice collocabitur. Sic etiam si detur annus 1300. Abiectis 7. ex centenariorum numero 13. remanent 6. Addita 1. fiunt 7. ergo annus 1300. collocabitur in articulo 7. hoc est, in radice digiti Auricularis. & sic de cæteris.

Collocatio cycli Solaris in digitorum articulis.

DEINDE quoniam proximo anno ante Christū natū fuit numerus cycli Solaris 9. collocandus est hęc numerus 9. in Pollicis extremitate, vbi positus fuit annus Domini 0. hoc est, annus Christi ortum proximè antecedens. Et quoniam cyclus Solaris 28. annorum ter in 100. annis continetur, & supersunt 16. si numerus 9. in extremitate Pollicis collocato addantur 36. fient 45. pro numero cycli Solaris in medio articulo Pollicis collocando. quæ quidem debetur anno 100. post Christum, & omnibus alijs centesimis, qui in eum articulum ex superiori dispositione incidunt. Si rursus ad 25. adjicientur 16. fient 41. Abiectis autem 28. (tātus enim est numerus annorum Cycli Solaris) remanet 13. pro cyclo ponendo in radice Pollicis. Eadem ratione si ad 13. addantur 16. fient 29. & abiectis 28. relinquetur 1. pro cyclo ponendo in radice Indicis. Et si iterum ad 11. adjiciantur 16. fient 17. pro cyclo in radice digiti Medij collocando. Ad quem si apponantur rursus 16. fient 33. & reiectis 28. remanebunt 5. pro cyclo in radice digiti Annularis ponendo. Tandem si ad 5. inungantur 16. fient 21. pro cyclo

in radice digiti Auricularis collocādo. Neque altera collocatiōe opus est, quòd iisdē numeri iam collocati iterum redeant eodē ordine. Nam si ad 21. quem numerum in radice digiti Auricularis statuimus, addantur 16. fient 37. & abiectis 28. relinquentur 9. pro cyclo in extremitate Pollicis iam dudum posito; &c. Atque hi septem numeri in septem illis articulis positi respondēt omnibus centesimis, qui ex dispositione superiore in illos septem articulos incidunt.

Q V O D si nimis laboriosum videatur, disponere in septem illis articulis cyclum Solarem, per adiectionē numeri 16. & abiectionem numeri 28. collocabimus eundem facilius per additionem quaternarij, in alternis articulis, hoc ordine. Ad 9. qui numerus in summo Pollice ponitur, addantur 4. fientq. 13. pro cyclo, qui in radice eiusdē digiti (Medio articulo omisso) locandus est: qui quidem debetur annis 200. in eadem radice posito. Nam in 200. annis continetur cyclus Solaris 28. annorum septies, & supersunt 4. Et si ad 13. addantur 4. fiet 17. pro cyclo in radice digiti Medij (omisso Indice) ponendo, vbi collocatus est annus 400. Si iterum ad 17. addantur 4. fient 21. pro cyclo in radice digiti Auricularis (praetermissio Annulari) ponendo, vbi locatus est annus 600. Et si denuò adiciantur 4. ad 21. fient 25. in medio articulo Pollicis (praeterito summo Pollice) vbi positus est annus

800. reponenda. Ad 25. si rursus apponantur 4. fient 29. & abiectis 28. remanebit 1. pro cyclo radice Indicis (relicto imo Pollicis articulo) vbi annus, 1000. positus est. Et tandem si ad 1. addantur 4. fient 5. pro cyclo radice digiti Annularis (Medio praetermissio) vbi annum 1202. collocauimus. Vides igitur per additionem 4. eisdem numeros in eisdem articulis, a tertio tamen ordine, (relicto nimirum semper vno articulo in medio) collocari.

Inuentio cycli Solaris.

IAM ex his facile numerus cycli Solaris quouis anno elicietur. Nam si datus sit annus aliquis centesimus, inuenienda est eius sedes inter 7. illos, quos diximus, articulos, una cum numero cycli Solaris ibi collocato. Is enim erit numerus cycli Solaris illius centesimi anni. At si datus sit annus quicumque post aliquem centesimum, inuestigandus est. cyclus Solaris centesimi proxime elapsi, vt iam docuimus. Deinde quia singulis annis. cyclus Solaris singulis unitatibus augetur, addendae sunt tot unitates cyclo Solari illius centesimi inuenio, quotus annus datus est post illum centesimum. Conflabitur enim hoc modo cyclus Solaris propositi anni. Verum si numerus conflatus maior fuerit, quam 28. reicienda erunt 28. toties, quoties reici possunt, Reliquus enim numerus erit cyclus Solaris quaesitus. Quod si remanserint 28. aut 2. erit cyclus Solaris 28.

PACILE autē ex quolibet numero, quamuis magno, reijcientur 28. si abijciantur 30. & pro singulis abiectionibus binæ unitates repositantur, quæ nimirum vnâ cum 28. abiectæ sunt.

R E C T E quoque feceris, si prius eodem modo, quo diximus, reijcias 28. ex numero annorum post centesimum proxime antecedentem, si reijci possunt, & reliquum numerum cyclo Solari illius centesimi adicias, vt cyclum Solarem propositi anni conficias.

E X E M P L I causa. Anno 1598. quaerendus sit cyclus Solaris. quoniam sedes anni 1500. est in medio articulo Pollicis, vbi collocatur numerus cycli Solaris, 25. erit eius centesimi cyclus Solaris, 25. Et quia ex annis 98. qui vtra 1500. dantur, reijci possunt 30. iter, addemus ter duas, hoc est sex unitates, propter tres illas abiectiones, ad 8 annos reliquos, constatunq. numerum 14. ad inuentum numerum cycli Solaris 25. anno 1500. debitum adijciemus, atque ex collecto numero 39. iterum 30. reijciemus, & pro hac abiectione duas unitates reliquo numero 9. apponemus, vt constituamus 11. pro cyclo Solari anni 1598. Eademq. in caeteris ratio seruanda est.

P E R Arithmetices quoque præcepta inuenietur cyclus Solaris cuiusuis anni, hoc modo. Annis Domini addantur 9. collectusq. numerus per 28. diuidatur. Reli-

*Inuentio
cli Solaris
per præcepta
Arithmetice.*

quis

quus enim ex diuisione numerus (nulla habita ratione Quotientis; quippe qui reuolutiones cycli Solaris elapsas duntaxat monstrerit) erit cyclus Solaris anni propositi. Et si nihil ex diuisione superfit, cyclus erit 28. Vt si quaeratur cyclus Solaris anni 1539. Ad dantur 9. ad 1589. & collectus numerus 1598. diuidatur per 28. Diuisione enim absoluta, reliquus erit numerus 2. pro cyclo Solaris anni 1589. Rursus, si desideretur cyclus Solaris anni 10967. additis 9. ad 10967. fit numerus 10976. quo diuiso per 28. superest 0. cyclus ergo Solaris illius anni erit 28. & sic de alijs.

De littera Dominicali. Cap. IIII.

ETSI ad litteram Dominicalem cuiusuis anni inueniendam cyclo Solaris non indigemus, cum eam sine cyclo Solaris multo facilius reperire possimus, ut paulo post docebimus: tamen ut ratio ab Ecclesia ad hoc usque tempus obseruata in Dominicali littera inuenienda aliquo modo retineatur, (eam enim rationem reddidimus etiam aliquanto commodiorem) ut patebit, si quis nostram rationem cum ea, quam Computisticae ante anni restitutionem tradiderunt, contulerit: trademus primum viam, qua littera Dominicali cuiusuis anni ex cyclo Solaris inuenito reperitur. Ita ergo ven-

exequemur. In radicibus interioribus digitorum sinistrae manus (omisso Pollice) collocandae sunt hae quinque literae, C, D, E, F, G, (ex quibus litera Dominicalis cuiusvis anni per cyclum Solarē reperietur) hoc modo. In radice digiti Auricularis ponitur C. In radice Annularis D, in radice digiti Medij, E, & in radice Indicis duae, F, G, propter annos bissextiles, qui omnes cadūt in articulos Indicis, vt patebit. Hae autem quinque literae hoc versiculo comprehenduntur.

Cordati David Extinxit Funda Gigantem.
Si enim primam vocem, [*Cordati,*] tribuas digito Auriculari, & secundam, [*David,*] Annulari, & tertiam, [*Extinxit,*] Medio, postremas deniq; duas, [*Funda Gigantem.*] Indici, dabunt primae earum vocum literae illas, quas in radicibus digitorum collocandas esse diximus.

I N V E N T V R V S deinde literā Dominicalem quouis anno proposito, quae cyclum Solarem illius anni, eumque numera in 28. articulis eorum quatuor, quos diximus, digitorum sinistrae manus, hoc ordine. Primus annus cycli tribuatur interiori radici Indicis; secundus radici digiti Medij; tertius radici Annularis; quartus radici Auricularis; quintus secundo articulo interiori Indicis; & sic deinceps, in transfuersum, ita tamen, vt quatuor extremitatibus, quatuor etiam annos cycli

Collocatio quinque literarum in sinistra manu, ad litteram Dominicalem ex cyclo Solaris inuestigandam.

Collocatio cycli Solaris in 28. articulis extremitatem Dominicalem auueniendam.

tribuas : qua ratione annus 28. cadet in radicem exteriorē digiti Auricularis . Annus porro quilibet, cuius cycius Solaris in Indicem incidit, bissextilis est, alij verò anni, quorum cyci Solares in alios tres digitos cadunt, omnes communes sunt. Notandus autem erit diligenter articulus, in quē numerus cyci inuentus incidit. Ibi enim littera Dominicalis tum ante Calendarij correctionem, tum post, inuenietur. Ante quidem correctionem, hoc modo.

*sentio li
a Domi-
alis ex
lo ante
si corre-
nemo .*

IN digito, in quem cycus Solaris incidit, numerata secundum seriem naturalem litterarum Dominicalium (quae sunt hae septem, A, B, C, D, E, F, G,) initio facto ab ea littera, quae ex primā regula huius Cap. in eiusdem digiti radicem internorem cadit, percurrendo articulos, seu nodos, vnā cum internodiis, tribueq. singulis tam internodiis, quā nodis, singulas literas, redeundo post G, ad A, donec ad articulum propositi cyci Solaris peruenias. Littera namque incum articulum incidens, erit Dominicalis eo anno. In Indice tamen praetereūda sunt internodia, & singulis articulis binae tribuendae literae; quod ibi anni bissextiles collocētur, quibus binae literae respondēt: quarum posterior Dominicum diem indicabit à principio anni vsque ad festum S. Mathiae, prior autem ab eodem festo ad finem vsque anni. Atque hoc quidem modo littera Dominicalis cuiusuis anni ante

anni

anni restitutionem reperitur.

POST correctionem verò Calendarij
ita litera Dominicalis inuenietur. Primum
inquirenda est litera Dominicalis, perinde
ac nondum correctum esset Calendariū
eo, quem proximè tradidimus, modo. De
inde numerandae sunt à litera inuenta ex-
clusiue tot adhuc literae secundum ordinē
alphabeti, quot vnitates superant, si se-
ptenarius numerus dierū vnius hebdoma-
dae toties abijciatur, quoties abijci potest,
ex numero dierum, qui vsque ad principiū
dati anni ablati fuerint, qui quidem dierū
numerus ex, insequenti, cap. 5. sine magno
labore cognoscetur: ita tamen, vt tum in
annis quibusuis bissextilibus, tum in cen-
tesimis non bissextilibus, hoc est, in quibus
intercalaris dies omittitur, numeratio lite-
rarum semper fiat à posteriori litera inuen-
ta. Vltima enim litera huius numeratio-
nis erit Dominicalis post correctionem Ca-
lendarij, si annus est communis: si autem
bissextilis est, postrema illa litera, & pro-
xime antecedens, erunt Dominicales. In
centesimis porro annis non bissextilibus
sola vltima litera illius numerationis est
Dominicalis, ita vt cum ea non sit, assumen-
da proximè antecedens litera, quemadmo-
dum in bissextilibus annis faciendum esse
diximus.

EXEMPLIS rem illustremus. Sit in-
ueniēda litera Dominicalis anni 1522. Cy-

clus

*Inuentio li-
tera Domi-
nicalis ex
Cyclo post
anni corre-
ctionem.*

clus Solaris eo anno fuit 19. qui cadit in quintum articulum digiti Annularis, qui exterior est, & vngui proximus: ac propterea annus ille communis est, cum eius cyclus in Indicem non incidat. Si ergo à litera D, quae in radice Annularis digiti posita est, per seriem naturalem literarum progrediaris, ponendo E, in primo interno-dio, & F, in secundo articulo, &c. cadet litera E, in quintum illum articulum, atque idcirco litera E, Dominicalis fuit anno 1522.

ITFM quaerenda sit litera Dominicalis anni 1520. cyclus Solaris eius anni fuit 17. qui cadit in quintum articulum Indicis, in exteriorem videlicet sub vngue ac proinde annus bissextilis fuit, quod eius cyclus in Indicem cadat. Si igitur a literis F, G, quae in radice Indicis collocatae sunt, numeres per ordinem alphabeti literas Dominicales, ponendo binas A, B, in secundo articulo, & binas C, D, in tertio, &c. cadent binae G, A, in quintum illum articulum: quae propterea Dominicales fuerunt anno 1520.

R V R S V S inquirenda sit litera Dominicalis anni 1594. Cyclus Solaris eius anni est 7. qui in secundum articulum interioris digiti Annularis incidit, atque idcirco annus ille communis est. Si igitur à litera D, quae in radice eiusdem digiti collocatur, numeres literas Dominicales per seriem

alpha-

alphabeti, ponendo E, in proximo intermedio, caderet F, in secundum articulum, ubi positus est Cyclus Solaris 7. quae litera Dominicalis esset, nisi Calendarij correctio decem dies abstulisset. Quare si post F, percurras adhuc tres literas G, A, B, quod post abiectioem 7. ex 10. diebus ablati, supersint 3. erit B, litera Dominicalis anno 1594.

A N N O quoque 1604 litera Dominicalis reperietur hoc modo. Cyclus Solaris est 17. qui incidit in quintum articulum Indicis, nimirum in exteriorem unguis proximum, in quem cadunt binae literae G, A, quae Dominicales essent, nisi 10. dies essent exempti. Si numeres ergo à posteriori litera A, adhuc tres literas B, C, D, & eum vltima D, assumas quoque antecedentem literam C, quod annus datus sit bissextilis, (cū eius Cyclus incidat in Indicem) erūt literae Dominicales D, C.

P O S T R E M O ita inquires Dominicalem literam anno 1800. non bissextili. Cyclus Solaris iterum est 17. quem in quintum articulum Indicis cadere diximus, ubi ponuntur binae literae G, A. Et quoniā vsque ad principium anni 1800. ablati erunt dies 11. (Nam in Festo S. Mathiae erit primum ablati dies 12. quod tunc dies intercalaris omittatur) numerabimus post A, quatuor adhuc literas, B, C, D, E, quod post abiectioem 7. ex 11. remaneant 4. erit ergo sola litera E, tunc Dominicalis; cū annus 1800. sit com-

inuis, hoc est, sine intercalari die transigatur, ac propterea proximè antecedens litera D, assumenda, non sit, quædam modum in annis bissextilibus faciendum esse præcepimus.

V E R V M. longe facilius reperiemus literam Dominicalem tum ante, tum post correctionem Calendarij, nulla habita ratione Cycii Solaris, qui proposito cuiusvis anni, respondeat, idque in septem solis articulis sinistræ manus, quorum primus sit in Pollice summo, secundus in medio, tertius in imo, quartus in radice Indicis, quintus in radice digiti Medij, sextus in digiti Annularis radice, & septimus in radice digiti Auricularis. Primum igitur ante correctionem Calendarij, centesimi anni ita distribuendi sunt in septem istos articulos, de quibus iam dictum est. In extremo Pollice ponitur annus 0. In articulo medio eiusdè annus 100. In eiusdem radice annus 200. In radice Indicis 300. In radice Medij annus 400. In radice Annularis annus 500. In radice Auricularis annus 600. Deinde rursus in Pollicis extremo annus 700, atque ita deinceps, vt Capite 3. de Cyclo Solari, dictum est, donec ad annum 1500. perueneris, qui in medium articulum Pollicis incidit. Alij enim centesimi anni insequentes sunt iam post anni correctionem, ac proinde aliam dispositionem postulant, vt paulò post dicemus.

*Collocatio
annorum cẽ
sesimorũ in
articulis
ad inuenien
dam literã
Dominica
m sine Cy
clo antecor
rectionem.*

POSTEA numerandi sunt in eisdem
 7. articulis omnes anni post quemlibet cen-
 tesimum, quos expansos vocant, hoc ordi-
 ne. In Pollicis extremo ponitur annus 1. In
 medio articulo annus 2. In radice annus 3.
 In radice tam Indicis, quam digiti Medij
 annus 4. quod quartus annus sit bissextilis,
 ac proinde duas poseat literas. In radice
 digiti Annularis annus 5. In radice Auricu-
 laris annus 6. Deinde redeundo ad Pollicem,
 in eius extremo collocatur annus 7. In me-
 dio eiusdem, & radice annus 8. 8. quod oc-
 tavaus quoque annus sit bissextilis. In radi-
 ce Indicis annus 9. In radice Medij annus
 10. In radice Annularis annus 11. In radice
 Auricularis, & extremo Pollice annus 12.
 12. quod annus duodecimus sit quoque bis-
 sextilis; atque ita deinceps omnes 100. anni
 expansi in illis 7. articulis ordine colloca-
 buntur; dummodo memineris, in binis ar-
 ticulis binos numeros annorum bissextilium
 reponere; quales sunt anni 4. 8. 12. 16.
 20. 24. 28. 32. 36. 40. & reliqui omnes, quos
 quaternarius metitur, qui quidem binis ar-
 ticulis tribuendi sunt; hoc modo; 4. 4. 8. 8.
 12. 12. 16. 16. 20. 20. &c.

SED quoniam longum foret, ac diffi-
 cile, numerare hac arte omnes annos expa-
 sos usque ad propositum annum post quem-
 libet centesimum, praesertim si ab insequen-
 ti centesimo datus annus non longe ablit,
 utemur eodem illo artificio, quo supra vsi

*Collocatio
 annorum ex-
 pnsorum in
 7. articulis
 ad inueniē-
 dam literā
 Dominica-
 lem sine Cy-
 clo tam an-
 te, quā post
 correctionē.*

sumus Capite 3. quod eiusmodi fuit. Reiectis 30. Ex numero anni post centesimū dati, quoties fieri potest, & pro singulis abiectiōibus binis vnitatibus resumptis, addemus has vnitates reliquis annis, (qui nimirum post abiectiōē 30. supersūt,) numerumq. collectum, qui nūquam maior est, quam 28. (si namque maior aliquando fuerit, reijcienda sunt 28.) in 7. illis articulis sinistrae manus supputabimus, initio factō à Pollicis extremo, & numeris bissextilium annorum, puta 4. 8. 12. &c. binis articulis sē per attributis, vt supra diximus. Vt si datus sit, verbi gratia, post aliquem centesimum annus 60. quoniam abijci possunt 30. bis, reseruemus 4. vnitates, hoc est, bis duas, easq. (quia nullus alius annus post 60. superest) numerabimus in articulis, tribuendo 4. 4. radicibus Indicis, & digiti Medij. Atque hae duae radices anno 60. post quemlibet centesimū perpetuō tribuentur. Item si datus sit annus 85. post centesimum aliquem, reiectis 30. bis, & 4. vnitatibus, id est, bis duabus, receptis, propter duas illas abiectiōes 30. adijciemus eas ad reliquos annos 25. qui post abiectiōes 30. ex 85. supersunt, & à numero conflato 29. abijciemus 28. hoc est, numerum Cycli Dominicalium literarū, reliquamq. vnitatem in extremo Pollice statuemus, vbi perpetuō sedes est anni 85. & omnium aliorum, in quibus post abiectiōem 28. vnitatis est reliqua.

R. V. R. S. V. S. quia molestū quoque est percurrere singulos annos vsque ad 28. in 7. illis articulis, facileq. labi; quis potest in ea numeratione, non; tribuendo per incuriam binis articulis binos numeros eisdem annorum biffextilium, uti licebit hęc compendio. Quaternos annos (nimirum 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28.) binis articulis tribuemus continuato ordine, initio tamen factō à digito Medio, atque Indice, per radicem, & medium articulū Pollicis, deinde per extremum Pollicem, ac radicem Auscularis, itemq. per radices Annularis, ac Medij, atque ita deinceps versus Pollicem progrediendo, ordine scilicet contrario ei numerationi, quā annis expansis praescripsimus; cum annorum expansorum numeratio à Pollicis summo incipiens, per eius mediū, atque imū, &c. versus Auricularem progrediatur; quaterni autem anni contrario ordine per binos articulos distribuuntur, principio sumpto à radicibus digiti Medij, & Indicis, ac versus Pollicem progrediendo.

N V M E R A T I O. verò haec quaternorum annonū facile sic fiet. Posita extremitate digiti Medij dextrae manus in radice digiti Medij manus sinistrae, & extremitate Indicis manus dextrae in radice Indicis sinistrae manus, statuemus tibi 4. 4. Deinde posita extremitate Medij dextrae manus in radice Pollicis sinistrae, & extremitate Indicis manus dextrae in medio Pol-

licis sinistri, ibi locabimus 8. 8. Rursus posita Indicis dextri summitate in Pollice summo sinistro, & Medij dextri extremitate in radice Auricularis sinistri, ponemus in his duobus articulis 12. 12. Post haec posita extremitate Medij dextri in radice Annularis sinistri, & Indicis dextri summitate in radice Medij sinistri, constituemus in duabus hisce radicibus 16. 16. Item posita extremitate Medij dextri in radice Indicis sinistri, & extremitate dextri Indicis in radice Pollicis sinistri, collocabimus in his duabus radicibus 20. 20. Praeterea, posita Medij dextri summitate in medio Pollicis sinistri, & Indicis dextri extremitate in summo Pollice sinistro, ponemus ibi 24. 24. Denique posita extremitate Medij manus dextrae in radice Auricularis sinistrae manus, & extremitate dextri Indicis in radice Annularis sinistrae manus, statuemus in duabus hisce radicibus 28. 28. Atque in hunc modum collocati erunt omnes numeri annorum bissextilium in proprijs sedibus, in ijs nimirum articulis, in quos per superiorem numerationem incidebant. Quod, si datus sit annus quispiam ex expansis non bissextilis, inquiremus eius sedem in eisdem 7. articulis hoc modo. Inuēta sede proximē antecedentis anni bissextilis, eo quod diximus, artificio, tribuentus primum annum post illum bissextum, ei articulo, qui sedem eius bissexti inuentam proximē co-

ordi-

ordine insequitur, quem in numeratione annorum expansorum seruandum esse diximus, ordine scilicet contrario ei, quem in collatione quaternariorum annorum nuper tenuimus: Item secundum annum post eundem bissexto alteri articulo proxime insequenti, & tertium alteri adscribemus. Velut si datus sit annus 19. inueniemus primo loco sedem anni 16. (qui bissextilis est, proximè antecedens annum 19.) in radicibus Annularis, ac Medij. Annum deinde 17. proximum post bissextilem 16. dabimus radici Auricularis, & annum 18. secundum post bissextilem eundem 16. extremitati Pollicis, & annum 19. tertium ab eodem bissexto 16. medio articulo Pollicis. Atque in medio Pollice dices sedem esse anni 19. Item si datus sit annus 14. reperiemus primum sedem anni 12. (qui est bissextilis proximè antecedens) in extremo Pollice, & radice Auricularis. Annum deinde 13. qui primus est post bissextilem 12. tribuemus medio Pollicis, & annum 14. secundum ab eodem bissexto 12. radici eiusdem Pollicis, ibiq. sedem esse dicemus anni 14. atque ita de cæteris.

S E D per eodem modo quoque sic agemus in sedibus annorum 28. expansorum inueniendis. Quoties quaternarius in dato numero annorum expansorum (reicecto prius si fieri potest, Cyelo 28. annorum) continetur, tot unitates eidem annorum numero

addantur. Si enim in 7. illis articulis numerum collectum numeremus à summo Pollice per eius medium, radicem, &c. nullo numero binis articulis tributo, finietur numeratio in articulo, qui dati anni sedes est; ita tamen, vt in anno bissextili articulus inuentus sit ex duobus ei debitis posterior, ac propterea eidem tribuendus quoque sit proximè antecedens articulus versus Pollicis summitatem, & ab hac versus radicem Auricularis progrediendo. Vt si datus sit, vobis gratia, annus 27. Quoniam in 27. continetur quaternarius sexies addemus 6. ad eundem numerum 27. annorum, & conflatum numerum 33. ita breuiter numerabimus. Demptis 7. quoties fieri potest, computabimus in articulis reliquas 5. unitates, à summo Pollicis incipientes, eaderque quinta unitas in radicem Medij. Ibi ergo sedes erit anni 27. Sic quoque si datus sit annus 76. post quempiam centesimum, reiectis 30. bis, addemus reliquo numero 46. duas unitates, hoc est, 4. vt numerum 20. compleamus. Quoniam vero in 20. continetur 4. quinquies, addemus 5. ad 20. vt faciamus 25. atque hunc numerum, compositum 25. numerabimus, vt prius, hoc est, reiectis 7. quoties fieri potest, reliquas 4. unitates in articulis numerabimus, principio ab extremitate Pollicis sumpto, eaderque vltima unitas in radicem Indicis. Quare annus 20. cum bissextilis sit, sedem habebit in radice

bus: Indicis, & Pollicis. R adici enim Indicis adiungendus etiam est articulus antecedens, nimirum radix Pollicis, propter bissextilem annum, ut dictum est.

HIS positis, ita literam Dominicalem ante anni restitutionem inuestigabimus. Inuenta in 7. illis articulis sede centesimi, qui annum propositum proximè antecedit, ut paulò ante docuimus, statuemus in ea literam B. Notato quoque articulo, qui sedes est propositi anni expãsi post datum centesimum, progrediemur à litera B, quã in sede propositi centesimi statuimus, naturali ordine litetarum per C, D, E, F, G, A, versus extremitatem Pollicis, & hinc ad radicem Auricularis procedemus, deinde ad radicem Annularis, &c. donec ad articulum, qui anni post eum centesimum dati sedes est, veniamus. Litera enim in eam articulum incidens, Dominicalis erit eo anno, simplex quidem, si annus est communis; si vero bissextilis, duplex; duae nimirum cadentes in duos articulos: anno bissextili tributos: quarum posterior in alphabeto, id est, quae posterius occurrit in numeratione per articulos facta, in priori anni parte usque ad festum S. Mathiae assumenda est; prior autem in parte anni posteriori.

QVOD si anno quopiam centesimo litera Dominicalis inquirenda sit, numerandum erit à litera B, quam in illius centesimi sede collocauimus, eodem naturali or-

Facillima inuentio litera Dominicalis ante correctionem, sine Cyclo.

In quos articulos cadant litera Dominica-

dine

les centesimorum annorum bissextilium.

dine per C, D, E, F, G, A, versus Pollicis extremitatem, usque ad radices Auricularis, & Annularis. Literae enim in has radices incidentes, Dominicales erunt eocentesimo anno bissextili. Cum enim post radices Annularis, atque Auricularis in numeratione annorum expansorum transeat statim ad summum Pollicis, ubi primus annus eum centesimum insequens locatur; ita ut litera in eum locum incidens per numerationem literarum à B, (quae in sede eiusdem centesimi posita est) per C, D, E, &c. sit primo illo anno post eum centesimum Dominicalis; consequens est necessario, ut anno centesimo proxime praeterito literae Dominicales fuerint duae illae, quae in radices Auricularis, & Annularis eadem numeratione incidunt, quae quidem duae radices in numeratione literarum serie naturali proxime insequuntur Pollicis extremum; at in numeratione annorum expansorum, proxime antecedunt eandem Pollicis extremitatem. Id quod videmus quoque alijs annis accidere. Nam si, verbi gratia, litera Dominicalis alicuius anni incidat in radicem digiti Medij, necesse est, Dominicalem literam proxime antecedentis anni cadere in radicem Indicis, quae quidem radix in numeratione literarum serie naturali proxime insequitur radicem Medij, in numeratione vero annorum expansorum eandem radicem Medij proxime antecedit. Quae omnia ex ijs;

quae

quae

quae diximus, perspicua sunt.

E X E M P L I causa. Inuenienda sit litera Dominicalis anno 400. post Christum natum. Quoniam hic annus sedem habet in radice digiti Medij, collocabimus ibi literam B, à qua si numeremus ordine naturali alias literas, posita litera C, in radice Indicis, & litera D, in radice Pollicis, &c. cadent in radices Auricularis, & Annularis, vbi diximus literas Dominicales annorum centesimorum inueniendas esse, literae G, A, quarum posterior A, Dominicalis fuit prioris anni parte, & prior G, posteriore.

I T E M quaerenda sit litera Dominicalis anni 1580. Sedes anni 1500. est in medio Pollice. Ibi ergo collocabimus literam B, & quoniam annus 80. hoc est, (reiectis Cyclis 28. annorum) annus 24. bissextilis est, caditq. in medium, & extremitatem Pollicis, numerabimus à litera B, in medio Pollice locata, vsque ad extremitatem Pollicis, quae vna cum medio Pollicis sedes est propositi anni; cadetq. in hanc extremitatem litera C. Igitur cum in medio Pollicis constituta sit litera B, fuerunt literae B, C, Dominicales anno bissextili 1580. quarum posterior C, in principio anni usum habuit, prior autem B, post festum S. Mathiae.

P O S T R E M O inuestiganda sit litera Dominicalis anno 1347. Sedes anni 1300. est in radice Auricularis. Ibi ergo figenda erit litera B, à qua si numeremus vsque ad

medium

medium Pollicis, vbi. statuitur annus 47. hoc est, (reiecto cyclo 28. annorum) annus 19. reperiemus ibidem literam Dominicalem G, quae Dominicum diem anno 1347. indicauit.

EODEM prorsus modo literam Dominicalem post correctionem Calendarij reperiemus: si modo centesimos annos post emendatum annum cum litera B, quae eos annos semper comitatur, aliter disponamus in Pollice, & radicibus digitorum manus sinistrae. Nam sedes annorum expansionum eadem prorsus permanent. Collocatio autem annorum centesimorum post restitutum Calendarium haec est. In summo Pollicae statuuntur omnes anni centesimi, qui à bissexto centesimo primi sunt: In eiusdem imo (praetermissis articulo medio) collocantur omnes anni centesimi à bissexto secundi: In radice digiti Medij, (omissa etiam radice Indicis) ponuntur omnes anni centesimi tertij post bissexturn: Denique in radice proxima digiti Annularis sedem habent omnes anni centesimi bissextiles. Vbi vides, sedem centesimorum annorum in summo Pollice, qui à bissexto primi sunt, insequi sedem centesimorum bissextilium, quae est in radice Annularis, non proximè, sed radice Auricularis vacua relicta; quemadmodum alij centesimi non bissextiles alios item centesimos non bissextiles. nō proximè sequuntur, sed semper vno articulo

prae-

*Collocatio
annorū cen-
tesimorū in
7. articulis,
ad inueniē-
dam literā
Dominica-
lem sine Cy-
clo post cor-
rectionem.*

praeterito. Sola sedes centesimorum bissex-
 tilium sedem centesimorum, qui à bissexto
 tertij sunt, proximè insequitur, nullo articu-
 lo inani relicto. Itaque cognito, num cente-
 simus propositus sit bissextilis, an primus,
 secundus, aut tertius post bisseptimum, non
 opus erit saepius percurrere omnes articu-
 los, ut in centesimis ante correctionem Cal-
 endarij faciendum erat; sed eius sedes in-
 ter quatuor enumeratos articulos statim
 in promptu erit. Quo pacto autem centesi-
 mos annos bissextilis à non bissextilibus
 facile discernere possimus, capite insequen-
 ti trademus: Interim quia annus 1600. bis-
 sextilis est, erit eius sedes in radice Annu-
 laris; ac proinde annus 1500. (quod ad an-
 nos expansos post anni correctionem atti-
 net (eum proximè antecedens, erit instar
 centesimi cuiuspiam à bissexto tertij; cum
 proximè insequens annus centesimus; ni-
 mirum 1600. sit bissextilis. Igitur annus 1500.
 (quod spectat ad annos expansos post anni
 restitutionem) sedem habet in radice digiti
 Medij. At annus 1700. primus post bisseptimū
 in Pollicis summo locabitur: Et annus 1800.
 secundus à bissexto; in Pollicis radice: An-
 nus verò 1900. tertius post bisseptimum in ra-
 dice digiti Medij: Annus deinde 2000. bis-
 sextilis sedem iterum habebit in Annula-
 ri: Et annus 2100. in extremo Pollice. At-
 que ita deinceps alios centesimos, qui in-
 sequuntur, in iisdem articulis collocabis;

reli-

relieto semper vno articulo vacuo, exceptis radicibus digiti Medij, & Annularis, inter quas nullus articulus inanis relinquitur.

Inuentio litera Dominicalis sine Cyclo, post correctione, longe etiam facillima.

I T A Q V E si post correctionem anni, sedes centesimi anni propositi, vna cum litera B, inueniatur, atque articulus notetur, in quem annus post eum centesimum datus incidit: Ab ea autem litera B, versus Pollicis extremitatem, & hinc versus Auricularem, Annularemque, insequentes literae recto ordine percurretur, donec ad articulum anni post centesimum propositi perueniatur, reperietur eo in articulo: litera Dominicalis, non secus atque ante anni restitutionem. Quod si litera Dominicalis anni alicuius centesimi quaeratur, numerandum erit à litera B, in loco illius centesimi collocata, per insequentes literas vsque ad radices Auricularis, atque Annularis. Ibi enim inuenietur litera Dominicalis, vt ante correctionem: duplex quidem in vtraque radice, si centesimus datus sit bissextilis; simplex, vero in sola radice Auricularis, si communis fuerit.

E X E M P L I causa. Sit quaerenda litera Dominicalis anni 1590. Quoniam annus 1500. post correctionem sedem habet in radice digiti Medij, quemadmodum & omnes alij centesimi, qui tertij sunt à centesimo bissextili, (subsequens enim centesimus 1600. bissextilis est, ideoque sedem ha-

bet

bet in radice Annularis, quam proxime antecedit, vt diximus, sedes centesimorum, qui tertij sunt à bissexto:) locabimus literam B, in eadem radice digiti Medij. Deinde quia 30. continentur in annis 90. post centesimum datis, ter, & nil superest, accipiemus ter duas vnitates, id est, 6. quas si numerabimus in septē, quas diximus, articulis manus sinistrae, initio ab extremitate Pollicis factō, ita tamen vt 4. 4. radicibus Indicis, ac digiti Medij tribuamus, cadet sexta vnitas in radice Auricularis. Quod etiam ex compendio supra tradito constat. Si. n. 4. 4. in radicibus Medij, & Indicis ponamus, & 5. in radice Annularis, incidet 6. in radice Auricularis. Quāobrem si à litera B, in radice digiti Medij, posita vbi sedes est anni 1500. numeremus literas Dominicales secundum seriem alphabeti, versus Pollicem progrediendo, reperiemus in radice Auricularis, hoc est, in sede anni expansi 90. literam G, quae Dominicalis fuit anno 1590.

R V R S V S proponatur annus 1800. qui sedem habet vna cum litera B, in radice Pollicis, cum sit secundus centesimus à bissexto 1600. Sed quia annus 1800. non est bissextilis, inuenienda erit eius litera Dominicalis in radice Auricularis, vt dictum est. Si igitur numeremus à litera B, in radice Pollicis vna cum anno 1800. collocata, alias literas ordine naturali versus

Polli-

Pollicis extremum, vsque ad radice Auricularis, reperiemus literam E, Dominicalem esse anno 1800.

I T E M datus sit annus 2000. qui sedē habet vna cum litera B, in radice Annularis, cum bissextilis sit, (vtpote quartus à bissexto 1600.) ac proinde eius literae Dominicales in radicibus Annularis, & Auricularis inueniendae. Si supputemus igitur à litera B, in radice Annularis (vbi est annus 2000.) posita, alias literas naturali serie versus Pollicem, inueniemus in radicibus Auricularis, & Annularis literas A, B, quae Dominicales erant anno 2000. Verum posita litera B, in Annulari, perspicuū est, literam A, ante eā statui in Auriculari. Quare cū annus 2000. sit bissextilis, constat sine alia numeratione, literas A, B, esse Dominicales in quolibet centesimo bissextili.

S I T deinde propositus annus 2143. Quoniam annus 2100. locatur in extremitate Pollicis, vna cum litera B, cum primus centesimus sit post bissextilem 2000. Annus verò 43. hoc est, (reiectis 28.) annus 15. cadit in radicem Indicis, si numerauerimus à litera B, in extremo Pollice vna cum anno 2100. posita, alias literas ordine alphabeti, transitu statim facto à summo Pollice ad Auricularem, & hinc ad Annularem, vsque ad Indicem, offendemus ibi literam Dominicalem F, pro anno 2143.

DENIQUE detur annus 4752. Quoniam annus 4700. tertius à bissexto sedem habet cum litera B, in radice digiti Medij, caditq. annus expansus 52. hoc est, (abiectis 28) annus 24. bissextilis, in mediū Pollicis, eiusq. extremitatem, reperiemus in hisce articulis, (si à litera B, posita in radice digiti Medij, ubi annus est 4700. numeratio literarum instituat) literas Dominicales E, F, pro anno dato 4752.

*De Annis Bissextilibus, Communi-
busq. tum centesimis, tum non cen-
tesimis, & numero dierum ob æ-
quationem anni Solaris usque ad
datum quodcumque tempus exem-
ptorum. Cap. V.*

ANnos non centesimos Bissextiles, & Communes ita cognosces. Proposito quouis anno, rejice omnes millesimos, & centesimos annos, item ex caeteris numerum 20. quoties potes. reliquos autem in quatuor digitorum extremitatibus sinistrae manus, initio facto ab Indice, enumera. Nam si annus datus incidit in digitum quartum, hoc est, in Auricularem, Bissextilis erit: si in Indicem, id est, in primum digitum, primus post Bissextum: si in digitum Medium, siue secundum, secundus:

*Anni non
centesimi bi-
sextiles, &
communes
qua ratione
cognoscantur.*

& si in tertium digitum, hoc est, in Annularum, tertius à Bissexto. Quod si post abiectione numeri 20. quoties abiici potest, nihil supererit; datus quoque annus erit Bissextilis.

V E R B I causa. Proponatur annus 1589. Reiectis annis 1500. (qui centesimi sunt) & 20. ex reliquis 89. quoties fieri potest, residuos annos 9. supputabimus in quatuor digitis, quos diximus, cadetq. annus 9. in Indicem. Quare annus 1589. communis est ac primus post Bissextum.

I T E M datus sit annus 5960. Abiectis 5900. (hoc est annis centesimis) & 20. ex reliquis 60. nihil superest. Annus ergo 5960. Bissextilis est.

D E N I Q U E detur annus 6456. Reiectis ceteris annis, hoc est, 6400. & 20. bis ex reliquis 56. percurremus reliquos 16. annos in 4. digitis, incidetq. annus 16. in Auricularē. Quare datus annus 6456. Bissextilis est.

*Anni ceteri
mi bissexti-
les, & non
bissextiles
quo pacto co-
gnoscantur.*

E A D E M ratione centesimos Bissextiles, & non Bissextiles dignoscemus. Nam proposito quolibet anno centesimo, reiciantur omnes denae millenarum unitates (ut more Arithmetacorum loquar) hoc est, 10000. anni: 20000. 30000. 40000. 50000. 60000. 70000. 80000. 90000. 100000. 200000. & denique omnes anni, quos numerus 10000. metitur; quales sunt omnes illi, qui ultra quartum locū sui numeri (proceden-

do

do à dextra sinistram verſus) reperiuntur; Nam ij omnes Biſſextiles ſunt. Et cum numero reliquorum ceterorum annorum, qui ſemper minor erit, quàm 100. (cũ 100. cenieſimi efficiant 10000.) agatur, ac ſi eſſent anni ſimplices, & expanſi, non autem centeſimi. Centeſimus enim annus in Auricularem digitum ex ſuperiore numeratione per digitorum extremitates facta cadens, erit Biſſextilis: In Indicem vero, primus centeſimus a Biſſexto; & in Medium digitum, ſecundus; & in Annularem, tertius. Quod ſi abiectis omnibus denis millenarum, nihil ſuperſit, annus centeſimus propoſitus erit Biſſextilis.

I T A Q V E ſi proponatur numerus centenariorum, quamvis magnus, ſuis characteribus deſcriptus, conſiderandus tantum eſt numerus expreſſus duabus figuris, quæ in quarto loco, & tertio reperiuntur, id eſt, in loco millenarum, & centenarum; atque cum eo numero procedendum, vt de annis non centeſimis dictum eſt. Vt ſi detur annus 37000. notandus eſt numerus 70. cum figura 7. locum millenarum occupet, & figura 0. locum centenarum. Si vero annus datus ſit 30900. habenda eſt ratio ſolius figure centenarum 9. cum figura millenarum 0. nihil addat ei præpoſita. Sic (vt vis huius præcepti etiam in maximis annorum numeris cernatur) in anno 946700000. nihil conſiderandum eſt, cum in loco millena-

rum, & centenarum figura 0. exittat; sed annus propositus Biffextilis est. Denique in anno 6789200. ratio habenda est numeri 92. &c.

E X E M P L I gratia. Datus fit annus 1900. qui quoniam minor est, quàm 10000. nihil reiiciemus, sed notandus in eo solum est numerus figuris millenarum, & centenarum expressus, hoc est, numerus 19. Quem si in extremis digitorum numeremus, vt dictum est, cadet annus 19. in digitum Annularem, hoc est, in tertium. Quare annus 1900. communis est, etsi centesimus est, ac tertius post Biffextilem centesimum.

D E T V R quoque annus 30400. Reiectis 30000. hoc est, considerata solum figura centenarum 4. quòd figura millenarum sit 0. cadet quartus centesimus in 4. digitum, hoc est, in Auricularem. Ergo annus 30400. biffextilis est.

I T E M datus fit annus 407600. Reiectis 400000. supersunt 76. centesimi, qui soli considerandi sunt. Ex quibus si abiciantur 20. supersunt 16. quos si numeremus in digitorum extremis, desinet numeratio in Auriculari, id est, in quarto digito. Quamobrem annus 407600. propositus Biffextilis est.

P O S T R E M O offeratur annus 580600. Abiectis 580000. supersunt 6. centesimi, quos si percurramus in digitis, cadet annus

6. in digitum Medium, siue secundum. Quare cētesimus annus datus 580600. communis est, & secundus post centesimum Bissextilem.

PER COMMODE igitur incidit Calendarij correctio in annum inter 1500. & 1600. contentum, qualis est annus correctionis 1582. cum hac ratione anni centesimi Bissextiles, ac cōmunes regulam annorum Bissextilium, ac communium non centesimorum retineant.

I A M vero quot dies intercalares ultra illos 10. anno correctionis exemptos vsque ad quemcumque cētesimum annum propositum inclusiue omissi sint, hoc modo cognosces. Ablatis annis 1600. ex numero centesimi anni propositi, partire reliquos annos centesimos per 4. Quotientem numerum (vt Arithmetici loquuntur) per 3. multiplica (propterea quod spatio quolibet 400. annorum tres dies intercalares omituntur) & producto numero residuum diuisionis, si quod est, adice, (quod unitates residui numeri, quae semper pauciores erunt, quam 4. sint centesimi anni communes) conficiesq. numerum dierum ad illud vsque tempus exemptorum ultra 10. dies, qui anno correctionis exempti sunt.

V E R B I gratia. Si quis optet scire, quot sint dies exempti a tempore correctionis vsque ad annum 6790. inclusiue, detrahat 1600. ex 6790. (Nam centesimo-

Quot dies intercalares omissi sint vsq; ad quemcumq. annum centesimum inclusiue qua arte cognoscatur

rum tantum ratio habetur) ut remaneant 5100. hoc est, anni centesimi 51. qui si per 4. diuidantur, erit Quotiens 12. & residuū 3. Si igitur Quotiens 12. multiplicetur per 3. & procreato numero 36. adiciantur 3. anni centesimi ex diuisione residui, conficiantur 39. dies vsque ad annum 6790. inclusive detracti, quibus si adiciantur dies 10. anno correctionis exemptis, fient dies omnino 49.

SIC post correctionis annum ad annum 8300. vsque inclusive, ablati erant dies 54. Nam demptis annis 1600. ex 8300. supersunt anni 7200. hoc est, anni centesimi 72. qui si diuidantur per 4. erit Quotiens 18. nihilq. ex diuisione supererit. Multiplicato igitur Quotiente 18. per 3. fiet numerus dierum exemptorum 54. Additis autem 10. diebus anni correctionis, efficietur dies 64. in vniversum ablati.

COMMODIVS fortasse idem assequemur, si omnes annos centesimos, non subtractis 1600. per 4. partiamur, & ex Quotiente (seruato interim residuo diuisionis, si quod est) detrahamus 4. propterea quod 4. in 16. centesimis, id est, in annis 1600. quos auferre debueramus, continentur quater. Nam si reliquam numerum per 3. multiplicemus, numerusq. producto residuum diuisionis adiungamus, colligemus numerum dierum ultra illos 10. dies anni correctionis exemptorum.

E X E M P L U M causa . Sit propositus annus 8800. Diuisis 88. centesimis per 4. fiet Quotiens 22. Ablatis 4. supererunt 18. quibus multiplicatis per 3. gignentur 54. Tot ergo dies ultra illos 10. anni correctionis ablati tunc erunt, quos priorum etiam via inueneramus .

R V R S V S sit propositus annus 634700. Diuisis centesimis annis 6347. per 4. fiet Quotiens 1586. & remanebunt 3 Ablatis 4. ex Quotiente, & reliquo numero 1582. multiplicato p 3. gignetur numerus 4746. additisq. 3. quae reliqua fuerunt, fiet numerus dierum exemptorum 4749. praeter eos 10. qui anno correctionis ablati sunt .

A T Q V E cognitio haec numeri dierum exemptorum omnino necessaria est, si beneficio cycli Solaris Dominicalem litteram inuestigare velimus, vt nimirum intelligamus, quot litterae post inuentam litteram Dominicalem sint numerandae, veluti principio cap. 4. docuimus . Per necessaria quoque est eorundem dierum cognitio, vt motus caelestes ex tabulis Astronomicis ad quemcumque annum post correctionem Calendarij datū possint supputari.

De Festis Mobilibus. Cap. V I.

AD inuenienda festa mobilia tum ante, tum post Calendarij restitutionem, collocandae sunt primū omnes 7. litterae Dominicales in quolibet 4. digitorum manus

Collocatio 7.
literarū Do-
minicalium
in digitis ad
festa mobi-
lia inueniē-
da.

sinistrae (pollice omisso) & rursus in digito Auriculari dexteræ manus, hoc modo. In radice interiori cuiusque illorū 5. digitorū ponitur D; In secundo articulo E; In tertio F; In quarto, hoc est, in extremitate G; In quinto, qui est exterior sub ungue, A: In sexto B; & in septimo C; quæ quidem collocatio hoc versu continetur.

Donec Erat Fortis, Gēs Africa Bella Ciebat.

Nam si, initio facto à radice interiori, omnes 7. articulos cuiusque illorum quinque digitorum percurras, singulisq. articulis singulas voces illius versiculi tribuas, ostendet prima litera cuiusque vocis eam literam, quæ in respondente articulo collocatur.

DEINDE vt mobilia festa post anni correctionem reperiantur, (De eorundem enim inuentione ante annum restitutum paulo post agemus) disponendæ sunt 30. Epactæ in manu sinistra hoc ordine. In vlla manus ponitur Epacta xxij. In radice interiori Indicis xxij. In secundo eiusdem articulo xxi. atque ita deinceps ordine retrogrado in Epactis seruato, ita tamen, vt a radice exteriori cuiusque digiti confestim ad radicem interiorem insequentis digiti transilias, hoc est, à septimo articulo Indicis ad primum digiti Medi, & à septimo huius ad primum digiti Annularis, ac demum ab huius septimo ad primum Au-

Collocatio
30. Epactarum
in sinistra manu,
ad festa mobilia
inuenienda.

ricula-

ricularis digiti. Hac seruata ratione, Epacta xv. incidet in radicem interiorē digiti Medij, & viij. in radicem Annularis, & i. in radicē Auricularis. Porrò in penultimo articulo Auricularis ponenda quoque est Epacta 25. diuerso colore, aut charactere notata, vna cum Epacta xxvj. In vltimo vero duae Epactae xxv. xxiiij. vt in Calendario fit.

S E D facilius fortasse ordine naturali numerorum eadem Epactae collocabuntur in manu, si ab vltimo articulo Auricularis exteriorē initium fiat; ibiq. colles Epactas xxiiij. xv. simul, & progrediaris versus penultimum articulum, & ante penultimum, &c. vsque ad radicem Indicis interiorē, & volam manus: hoc est in articulo penultimo Auricularis ponas xxvj. 25. In antepenultimo xxvij. In extremitate xxviij. & ita deinceps. Cadet enim tandem hac ratione Epacta xxiiij. in volam manus, vbi antea initium fiebat.

VERVM multo facilius sedē cuiuslibet Epactae comperiemus hoc modo. Epactae propositae adiiciantur 6. & numerus coaceruatus, si minor est, quā 30. aut certè, si minor non est, numerus, quo ille coaceruatus superat 30. in imo pollice sinistro collocetur. Deinde si ab hoc numero inclusiue fiat numeratio secundū seriē naturalem numerorū per volā manus sinistrae, & per articulos tara interiores, quā exteriores

Indicis, & aliorum digitorum, vsque ad 30. Vel si Epacta est 25. diuersi coloris, characterisve, aut xxiiij. (quarum vtraq; per vnū diem in Aprili superius ascendit, propterea. Lunationem in Martio inchoatam habet dierum 29.) vsque ad 29. numeratio haec in sede Epactae propositae terminabitur.

V E L V T I si Epactae x. addamus 6. fiunt 16. Statuendo ergo 16. in radice pollicis, & 17. in vola manus, & 18. in radice Indicis, &c. cadet numerus 30. in penultimum articulum digiti Medij, qui est exterior. Ibi ergo sedes est Epactae x.

I T E M si Epactae 25. diuerso caractere, vel colore notatae adijciantur 6. fiunt 31. qui numerus superat 30. vna vnitatem. Si ergo ponamus 1. in radice Pollicis, & 2. in vola manus, & 3. in radice Indicis, &c. cadet numerus 29. (quando enim Epacta est 25. diuersi coloris, vel characteris, numerandum est vsque ad 29. dumtaxat, quod eius Lunatio mense Martio incipiens continet dies dumtaxat 29.) in penultimum articulum, siue sextum Auricularis. Ibi ergo locus est Epactae 25. quae diuerso colore, vel caractere scribi solet.

R V R S V S si Epactae xxiiij. addantur 6. fiunt 29. si ponamus igitur 29. in radice Pollicis, cadet numerus 30. in volam manus. Statuetur ergo Epacta xxiiij. in vola manus.

denique Epactae xxiiii. addantur
t 30. qui numerus superat 30. nihilo.
si statuamus 0. in radice Pollicis, &
ola manus, & 2. in primo articulo In
terminabitur numerus 29. (Nā quā-
acta est xxiiii. numerandum etiam
est vsque ad 29. quod eius quoque
io in Martio incipiens fit dierum fo
29.) in ultimo articulo Auricularis.
go sedes est Epactae xxiiii.

R T I O diligenter memoriae mā-
e sunt radices festorum Mobilium,
t, dies mensium, ante quos nunquā
Mobilia celebrari possunt, in ipsis ta-
nonnunquam celebrantur. Praeci-
atem festa Mobilia sunt, Septuagesi-
ies Cinerum, Pascha, Ascensio Do-
Pentecoste, festum Corporis Christi.
e horum festorum distantiae inter fe-
am mutantur, sed semper idem nu-
s dierum inter quaelibet duo inter-
. Aduentus autem Domini, etiam in
e etiam festum fit, aliam tamen ra-
n sequitur, ut infra dicetur. Radix
Septuagesimae est dies 18. Ianuarij.
Cinerum, dies 4. Februarij. Paschae,
2. Martij. Ascensionis Domini, dies
rilij. Pentecostes, dies 10. Maij. Et
oris Christi, dies 21. Maij. Huiusmodi
festa in hisce diebus radicum cele-
possunt, ante eos non possunt. Hae
radices facillime seruis memoria

*Festa mobi-
lia, eorumq.
radices qua-
sino.*

retinebuntur hisce carminibus .

*Octodecim Ianus: Februus sed quattuor optat:
Viginti duo Mars: Trīginta postulat Aprilis:
Bis quinque at Maius: Ter septē postulat idē*

N A M haec radices superioribus festis conueniunt ordine enarrato, vt prima radix primo festo Mobili, id est, Septuagesimae; secunda secundo, hoc est, diei Cinerum, &c.

Inuentio fe-
Forum mo-
bilium.

I T A Q U E inuenturus quodcunque ex illis festis Mobilibus quolibet anno, vide primum, in quem articulum Epacta illius anni, ex superiori dispositione, incidat: Deinde in quo articulo post Epactam suo loco affixam litera Dominicalis eiusdem anni posita sit, eo ordine, quem principio huius capituli praescripsimus: Ita tamen, vt si litera Dominicalis in eundem articulum cum Epacta incidit, accipiatur eadem litera in simili articulo subsequenti digiti. Quod etiam intelligendum est de duabus literis anni Bissextilis. Si enim alterutra earum eundem, quem Epacta, articulum occupat, sumendae sunt eadem duae literae in similibus articulis digiti insequentis. Tertio, & ultimo, à radice festi propositi numera dies mensium, initio à radice Indictis facto, (posito nimirum in articulo primo Indictis numero radice diei festi propositi; in secundo, proximè maiore numero, & sic deinceps: dummodo memor sis, Ianuariū habere dies 31. Fe-

bru-

bruarium 28. tam in anno communi, quā in bissextili, quod ad praesens negotium spectat; Martium 31. Aprilem 30. & Maiū 31.) vsque ad articulum, in quo litera Dominicalis post sedem Epactae currentis collocata est. Dies enim mensis, quo numeratio terminatur, erit is, quo propositum festum celebrandum est. Vbi illud etiam notandum, in Paschae inquisitione diem mensis, qui in articulum currentis Epactae incidit, esse eum, quo XIII. Paschalis, vel Pascha Hebraeorum occurrit. Itaque si quis Pascha Hebraeorum, vel Lunam XIII. Paschalem desideret, numerandum erit à radice Paschae, id est, à 22. die Martij, vsque ad articulum, in quo Epacta currens sedem habet.

CAETERVM in anno bissextili omnia festa mobilia inuestiganda sunt per literam Dominicalem posteriorem, quae nimirum in vsu est post diem festum S. Mathiae: ea tamen lege, vt ad diem quidē Septuagesimae inuentam semper adijciatur vnus dies, ad diem verò Cinerum tum solum vnus quoque dies adiungatur, cum is in mense Februario, non autem mense Martio inuentus fuerit. Quia enim ante diem S. Mathiae sacrum in vsu est prior litera Dominicalis, quae nimirum in alphabeto posterior est, ac proinde literam Dominicalem posteriorem, quae in alphabeto priorem tenet locum, vno die in Ca-

Pascha Hebraeorū, vel xiiij. Paschalis, quo pascha inueniatur.

Quid agendum in anno bissextili ppter duas literas Dominicales.

lendario subsequitur, fit, vt Septuagesima, & dies Cinerum ante eundem festum diem S. Mathiae, celebretur vno die ferius, quam à posteriore litera Dominicali currente, hoc est, à priori in alphabeto, indicatur. Quare diei inuento per posteriorem literam addendus tunc est vnus dies. Post festum autem S. Mathiae, licet posterior litera sit iam in vsu, addendus tamen tunc quoque est dies alter diei Cinerum mense Februario inuento, propter diem intercalarem sexto calendas Martias additum, qui in Calendario descriptus non est. Propter hunc enim diem intercalarem dies 24. Februarij in Calendario dicitur 25. & dies 25. vocatur 26. & dies 26. appellatur 27. hic autem 28. & hic 29. Ex quo efficitur, diem Cinerum inuentum, verbi gratia, die 26. Februarij per posteriorem literam Dominicalem, reipsa esse diem 27. in dierum numeratione, & sic de alijs. Quod si dies Cinerum reperitur mense Martio in anno bissextili, nihil addendum est diei inuento, sicut neque in Paschae festo, & alijs subsequentijs, quia tunc & litera posterior Dominicalis est in vsu, & dies mensium proprijs numeris respondent, cum dies intercalaris Februario sit additus: ita vt primus dies Martij dicatur primus, & secundus, secundus, &c.

EXEMPLI causa. Sint inuestiganda omnia festa mobilia anni 1589. quo ex

supe-

oribus regulis Epacta est XIII. &
 Dominicalis A. Et quoniam Epacta
 sedem habet in tertio articulo digiti
 & litera A, cum articulum proxi-
 sequens, in articulo quinto eiusdem
 collocatur; cadent omnia festa mo-
 n hunc articulum quintum digiti
 . Si ergo à radice Septuagesimae, id
 die 18. Ianuarij inclusivè numeres,
 à radice Indicis sumpto, & versus ar-
 ticulum secundum, & alios progredien-
 donec ad quintum articulum Medij
 nias, deprehēdes Septuagesimam in
 29. Ianuarij incidere. Si verò eodem
 , initio à radice Cinerum, hoc est,
 4. Februarij factò, numeres, donec
 ndem articulum quintum Medij
 nias, comperies diem Cinerum 15.
 bruarij celebratū esse, & sic de alijs.
 E M anno 1605. quo Epacta est x.
 ns in penultimum articulum Me-
 ur est sextus. Quia vero litera Domi-
 s B, illius anni in eundem illū arti-
 a cadit, accipienda est litera B, in co-
 rticulo sexto Annularis. In eum e-
 rticulum omnia illius anni festa pa-
 adent. Quapropter si numeres à ra-
 aschae, id est, à die 22. Martij, initio
 à primo articulo Indicis, reperies in
 timo articulo Annularis diem 12.
 s, quo Pascha anno 1605. celebrat-

R V R S V S anno 1588. bissextili Epacta fuit II. cadens in ultimum articulum Annularis, qui est exterior. Literae Dominicales fuerunt G, B. Et quoniam litera B, posterior in usu, (etsi in alphabeto prior est) per quam omnia festa sunt indaganda, ut diximus, proximè antecedit eum ultimum articulum Annularis, accipienda erit eadem litera B, in penultimo articulo Auricularis. Inueniēs autem Septuagesimam cadere in 13. diem Februarij, addito vero vno die, in diem 14. Februarij. Diem autem Cinerum comperies in diē 2. Martij incidere, ac propterea nihil addendum esse, &c.

DEINDE, anno bissextili 1596. Epacta est I. cadens in radicem interiorem Auricularis, Literæ Dominicales G, F, quarum F, posterior in usu, cadit in articulum tertium eiusdem Auricularis. Si igitur à radice cuiusuis festi numeres vsque ad eum articulum, reperies Septuagesimam incidere in diem 10. Februarij. Addita ergo vnitate, comperies, eam celebratam esse die 11. Diem autem Cinerum deprehendes cadere in diem 27. Februarij. Addita igitur vnitate, dices cum celebratum fuisse die 28. qui quidem in Calendario est 27. dicitur autem 28. ob diem intercalarem sexto Calendis Martij additum.

P R A E T E R E A anno 1935. Epacta est 25. diuerso ab alijs colore, aut cha-

ractere

ractere notata, sedem habens in penultimo, siue sexto articulo Auricularis. Litera Dominicalis F, quae post Epactam cadit in tertium articulum Auricularis manus dextrae. Quare incidet Septuagesima in diem 17. Febr. dies Cinerum in 6. Martij, Pascha in 21. Aprilis, &c.

IN SVPER 1700. non bissextili Epacta est IX, cuius sedes est in ultimo articulo Medij, hoc est, in radice exteriori. Litera Dominicalis C, in eundem articulum incidens, vt propterea litera C, in ultimo articulo Annularis accipienda sit: Igitur si à radice Ascensionis fiat numeratio, hoc est, à die 30. Aprilis, inuenietur Ascensio Domini die 20. Maij.

AD haec anno bissextili 2096. Epacta est V. sedem habens in extremitate Annularis. Literae Dominicales A, G, per quarum posteriorem G, (quae videlicet in vsu, non autem in ordine literarum Dominicalium, posterior est, cum in ordine literarum litera A, proxime sequatur literam G, non autem contra, litera G, literam A,) omnia festa mobilia sunt inquirenda. Sed quoniam litera G, cadit in eandem extremitatem Annularis, sumentia est eadem litera G, in Auricularis extremo, quo in loco reperies Septuagesimam cadere in diem 11. hoc est, (addita vnitatem) in diem 12. Februarij: Cineres in diem 28. id est, (addita item vnitatem) in diem 29. Februarij, qui in

Calendario est dies 28. Pascha in diem 15. Aprilis. Ascensionem Domini in diem 24. Maij. Pentecostem in diē 3. Iunij, festum denique Corporis Christi in diē 14. Iunij.

DENIQUE anno 1612. bissexti Epacta est xxvii. cuius sedes est in quinto Auricularis articulo, qui exterior est & vngui proximus. Literae Dominicales A, G, quarum A, prior in vsu cadit in eundem articulum, & posterior G, ante eam articulum statuitur in extremitate. Quare accipiendae sunt eadem literae in digito insequenti, hoc est, in Auriculari manus dextrae, & per posteriorem G, quae cadit in extremitatem Auricularis dextrae manus, inquirenda festa mobilia. Inuenies enim in summo Auricularis Septuagesimā die 18. Februarij, hoc est, (addita vnitare) die 19. celebrandā esse: Cineres die 7. Martij. Pascha die 22. Apr. Ascensionem Domini die 31. Maij. Pentecostem die 10. Iunij & Corpus Domini die 21. Iunij. Eadem ratio in omnibus alijs annis seruanda est.

IAM vero si hoc Epactarum disponatur in manu sinistra aurei numeri, inuenientur eodem modo, vt supra dictum est de Epactis, festa omnia mobilia à Concilio Nicaeno vsque ad annum restitutionis Calendarij. Ita autem aurei numeri locabuntur in sinistra manu. In vola manus ponitur 16. Additis 8. & ex summa 24 abiectis 19. relinquitur aureus numerus 5.

locan-

Collocatio
и тсотъ км-
веротитъ 17

ndus in radice interiore. Indicis post
 in manus. Additis rursus 8. conficitur
 us numerus 13. tertij articuli Indicis,
 ndo vacuo relicto. Numerus enim au-
 minor in hac dispositione sequitur se-
 maiorem in proximo articulo, Maior
 minore nō in proximo, sed in altero,
 diligenter observandum est, vt om-
 urei numeri proprijs in locis repo-
 ur. Additis rursus 8. ad aureum nume-
 13. in tertio articulo Indicis positurus,
 summa 21. abiectis 19. reliquus fit
 us numerus 2. in extremitate Indicis
 ndus, nullo articulo vacuo relicto, cū
 erus 2. minor sit, quā 13. Rursus ad-
 8. ad aureum numerum 2. conficitur
 us numerus 10. maior, quā antee-
 ac prouide in sexto articulo Indicis
 nto relicto vacuo) collocandus. Ad-
 si iterum adijciantur 8. fit aureus nu-
 us 18. maior item, quā antecedens
 eoq. in radice digiti Medij, (omisso
 no articulo Indicis vacuo) reponēdus.
 ctis præterea 8. ad aureum 1. numerū
 radice Medij constitutum; & ex sū-
 6. reiectis 19. reliquitur aureus nu-
 us 7. qui quoniam minor est quā 18. in
 imo articulo Medij, id est, in secundo
 nus est. Atque hoc artificio omnes
 rei numeri in sinistra manu col- loca-
 ur, si modo memineras, minores in pro-
 locandum esse post maiorem; i. maio-

rem verò post minorem non proximè, sed vno articulo in medio relicto. Ille porro aureus numerus semper antecedente minore est, qui post abiectiorem 19. relinquitur: quod fit, quando ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum conficitur summa maior, quam 19. Tunc verò aureus numerus maior est, quam antecedens, quando non sunt abiicienda 19. ex summa confecta ex additione 8. ad antecedentem aureum numerum: quod tamen demum fit quando ea summa maior non est, quam 19.

I I D E M aurei numeri ita quoque in manu sinistra disponentur. Quando antecedens aureus numerus maior est, quam 11. subtrahantur 11. & reliquus numerus ponatur in proximè insequenti articulo: quando autem non est maior, quam 11. addantur 8. & numerus confectus non in articulo proximo, sed in altero, vno inani relicto, collocetur. Vt quoniam aureus numerus 16. in vltima manus positus, maior est, quam 11. abiectis 11. reliquus est aureus numerus 5. minor, in proximo articulo, hoc est, in radice Indicis, locandus. Additis 8. ad 5. fit aureus numerus 13. non in secundo articulo Indicis, sed in tertio, secundo vacuo relicto, ponendus. Detrahis rursum 11. ex 13. remanet aureus numerus 2. minor, ponendus in articulo proximo, id est, in extremitate Indicis, atque ita de reliquis.

CAETERVM sedem cuiusque aurei numeri in manu sinistra reperiemus per Epactam, quae ei aureo numero ante correctionis annum respondebat, etiam si antecedentes aurei numeri nondum sint locati, hoc modo. Ad Epactam, quae ex dato aureo numero ante anni restitutionem elicitur, vt ad initium capitis 2. traditum est, addantur 3. & numerum collectum, si minor est, quam 30. vel si minor non est, reliquum numerum post abiectiōem 30. tribue Pollici: proxime maiorem numerū volae manus: insequentem item proxime maiorem radici Indicis & sic deinceps, donec ad 30. peruenias. In quem enim articulum numerus 30. incidet, ibi erit locus aurei numeri propositi. Vt si quaeratur sedes aurei numeri 8. cui ante correctionem anni respondebat Epacta 28. addantur 3. ad Epactam 28. vt fiat summa 31. Ablatis 30. remanet 1. Si igitur in Pollice statuas 1. in vola manus 2. In radice Indicis 3. & ita deinceps, cadent 30. in extremum articulum digiti Auricularis. Ibi ergo sedes est aurei numeri 8.

SIC etiam, quia ante annum restitutionem aureo numero 1. respondebat Epacta xj. si ad hanc Epactā adicias 3. & numerum collectum 14. ponas in Pollice, 15. in vola manus, 16. in primo articulo Indicis, 17. in secundo, & sic deinceps, incidet numerus 30. in primum articulum Annularis. Ibi igitur

tur aurei numeri 7. sedes est, atque ita de reliquis.

I T A Q V E si à radice cuiuscunque festi mobilis in primo articulo Indicis posita, numeres sequentes dies mensis, donec post sedem currentis aurei numeri ad articulum peruenias, vbi litera Dominicalis propositi anni, ex iis, quae ad initium huius capitis docuimus, ponitur, reperies in eo articulo diem mensis, quo festum propositum ante correctionem anni celebratum est. Verbi gratia, si scire velis, quo die Pascha celebratum sit anno 1450. cuius litera Dominicalis fuit D, & aureus numerus 7. sedem habens in secundo articulo digiti Medij, id efficies hac ratione. Quoniam litera Dominicalis D, articulum secundum Medij consequens ponitur in radice Annularis, si à radice Paschae in primo articulo Indicis posita, hoc est, à die 22. Martij, numeres vsque ad radicem Annularis, inuenies Pascha anno 1450. celebratum esse die 5. Aprilis. Eademq. in caeteris ratio est.

De Aduentu Domini.

Cap. VII.

Q V O die mensis prima Dominica Aduentus celebretur, ita expeditissime cognoscemus. Quoniam initium Aduentus Domini, semper celebra-

tur

tur ea Dominica, quae festo S. Andreae proxima est, vel in ipsum festum incidit, manifestum est, Dominicam primam Aduentus celebrari posse tribus diebus ante illud festū, & tribus post. Si igitur memoriter teneas, literam F, calendis Decēbris praefigi, (quod tamē facile docebit. cap. 9.) perspicuē intelliges diei secūdo praefixam esse literam G, & literam A, tertio diei: At postremo diei Nouembris, qui est 30. apponi literam E, quae videlicet literam F, primo diei Decēbris adscriptam praefit; literam autē D, diei 29. & literam C, diei 28. ac postremo literam B, diei 27. Atque hinc Aduentum eo die celebrandum esse intelligemus, cui litera Dominicalis propositi anni praefigitur. Vt quoniam anno 1598. litera Dominicalis erit D, quae in diē 29. Nouembris incidit, (quod patebit, si à litera F. Calendis Decēbris adscripta retrocedas vsque ad D,) dices Aduentū eo anno incipere diē 29. Nouembris, qui diē S. Andreae sacrum antecedit. Itaque, vt vides, satis est, si teneas memoriter, literam F, Calendis Decēbris praefigi.

De numero Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentū. Cap. VIII.

BREVISSIME ac facillimè numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum hac via assequens. Vide,

Numerus Dominicarum inter Tente-

osten, &
Aduentum.
quantus sit
quolibet an
no.

quot sint Dominicae post Pascha vsque ad diem S. Georgij inclusitè, qui in diem 23. Aprilis incidit, hoc est, quoties hic numerus 7. in diebus post pascha vsque ad eum diem B. Georgio sacrè inclusiuè contineatur. Tot enim Dominicae addendae erunt ad 24. vt compleatur numerus Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Quòd si nulla Dominica inueniatur post Pascha vsque ad illud festum S. Georgij inclusiuè, hoc est, si pauciores dies sint post Pascha vsque ad diem S. Georgij, quam 7. uel Pascha in ipsum diem festum incidat, erunt 24. tantum Dominicae. Si denique post eundem diem S. Georgij Pascha celebratur. erunt tantum Dominicae 23. inter Pentecosten, & Aduentum.

V E R B I gratia. Cadente die Paschae in diem 22. Martij, sic inquires numerum Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum. Post Pascha, hoc est, post diem 22. Martij vsque ad diem B. Georgij, siue ad diem 23. Aprilis inclusiuè, numerantur 32. dies, nimirum 9. vsque ad exitum Martij, (detractis enim 22. ex diebus 31. Martij, supersunt 9.) & alij 23. in Aprilis usque ad diem 23. Quia uero in 32. diebus continetur numerus 7. quater, addendae sunt 4. Dominicae ad 24. vt totus numerus 28 Dominicarum inter Pentecosten, & Aduentum compleatur.

S I C etiam, incidente die Paschae in

3. diem

in Aprilis, numerantur 20. dies post
 a, seu post 3. diem Aprilis, vsque ad
 em, quod ablatis 3. ex. 23. supersint 20.
 ia in 20. continetur numerus septena
 is, addendae erunt 2. Dominicae ad
 unt ergo tunc 26. Dominicae, &c. Ea
 orius ratio est in aliis.

*no die hebdomadae quilibet dies
 ensis anno quouis proposito deno
 inatur, siue primus is sit, siue
 m. Cap. IX.*

IM O loco discendum est, quae lite
 a Dominicalis primo diei cuiusvis mē
 Calēdario praefigatur. Quod ex duo
 m vocibus horum versuum facile co
 ces.

*ra dabit Dominus gratisq. bdabit egnos.
 tia Christianicola feret aurea dona fideli.*

prima vox [Astra] primo mensi, hoc
 Ianuario tribuitur; secunda [Dabit]
 do, id est, Februario, atque ita dein
 ; ita tamen, vt quarta vox [Gratisq.]
 na tantum accipiatur. Prima autem
 a cuiusq. vocis, est ea Dominicalis,
 e in Calendario Calendis eius mensis,
 n illa vox refert, apponitur. Veluti
 arius Calendis ipsis adscriptam habet
 am A; Februarius D; Martius item D;
 lis G; Maius B; Iunius E; Iulius G; Au-

*Qua litera
 Dominica
 lis ad Calen
 das cuiusvis*

gustus

mensis scripta sit.

A qua feria quilibet mensis incipiat quolibet anno.

igitus C; September F; October A; Nouem-
ber D; & December F.

C O G N I T A prima litera Dominicali cuiuslibet mensis, facile intelliges, à qua feria quilibet mensis incipiat. Nam si in digitorum articulis à litera Dominicali anni propositi inclusive numeres insequentes literas, ordine alphabeti, vsque ad eam literam, quae Calendis dati mensis praefixa est, (redeundo à litera G, ad literam A, si opus est) indicabit numerus articulorum, quos in digitis percurristi, numerum feriae à qua mensis propositus initium ducit.

V E R B I gratia. Anno 1592. Bissextili, quo literae Dominicales sunt E, D, quoniam Ianuarij Calendis apposita est prima litera A, propter primam vocem [*Astra*] primo mensi tributam: si à litera Dominicali currente E, (Haec enim vsque ad diem S. Mathiae usum habet) numeres alias literas serie literarum naturali vsque ad A, hoc modo, E, F, G, A, percurres quatuor articulos. Ianuarius igitur à feria quarta, hoc est, à die Mercurij incipit. Nam si litera E, Dominicam indicat, significabit litera F, diem Lunae siue feriam ij. litera G, diem Martis, hoc est, feriam iij. & litera A, feriam iiii. seu diem Mercurij.

D E I N D E, quia Calendis Februarij adscripta est litera D, ob secundam vocem [*Dabis*] quae Februario debetur, si ab eadem currente litera Dominicali E, numeres

alias

alias literas vsque ad D, hoc modo, E, F, G, A, B, C, D, percurrentur septem digitorum articuli, ac propterea Mensis Februarius initium sumit à feria septima, hoc est, à die Sabbati. Feria enim vij. Sabbatum appellari solet, sicut feria j. Dominica.

R V R S V S quia mensis Martius incipit à litera Dominicali D, vt. tertia vox [Dominus] denotat, estq. tunc in vsu posterior litera Dominicalis D, pronuntiabis primum diem mensis Martij esse Dominicam, seu feriam primam.

P O S T R E M O quoniam Maius à litera B, incipit, quod ei quinta vox [Beatus] respondeat, estq. in vsu tunc litera posterior D, Dominicalis, numerandum erit à D, vsque ad B, hoc ordine, D, E, F, G, A, B. Cum ergo sex articuli digitorum percurrantur, erit primus dies Maij dies Veneris seu feria vi.

I A M verò si à numero cuiuslibet diei in quocumque mense, abicias 7. quoties fieri potest, ita tamen, vt pro residuo, si nihil remanet, assumas 7. & à prima litera Dominicali propositi mensis inclusiuè numeres ferie naturali literas insequentes in digitorum articulis, (redeundo post G, ad A,) donec tot articulos percurreris, quot vnitates in numero illo residuo continenter, collocata erit vltima litera (quae nimirum in vltimum articulum numeratum incidit) ad diem mensis propositum. Qua

Qua litera Dominicalis proposito diei cuius in suis mensis ascripta sit: & a qua feria idē ille dies denominandus sit.

re si rursus a litera Dominicali currente alias literas sequentes numeres vsque ad literam diei proposito ascriptam, (quae proximè inuenta fuit,) cognosces eodem modo feriam hebdomadae, a qua propositus dies mensis nomen habet, quo feriam primi diei mensis cognouimus.

E X F M P L I causa. Eodē anno 1592. cuius literae Dominicales sunt E, D, desiderat quis scire, quae litera Dominicalis diei 22. Februarii, quo Cathedra S. Petri Antiochena celebratur ab Ecclesia, apponatur, & quae feria tunc sit. Quoniam vox [*Dabit*] indicat literam D, Calēdis Februarii apponi, & abiectis 7. ter ex 22. superest 1. numeranda erit in vno solo articulo prima mensis litera D, hoc modo, D. Igitur litera D, diei 22. Februarii adscribitur. Quocirca eam prior adhuc litera Dominicalis E, sit tunc in vsu, si numerabimus inclusiuè vsque ad D, has 7. literas E, E, G, A, B, C, D, comperiemus diem propositum 22. Februarii esse feriam VII. hoc est, sabbatum.

R V R S V S volo scire, quae litera praefixa sit sexto diei Decembris, qui B. Nicolao sacer est. Quoniam vltima vox [*Fideli*] monstrat literam F, appositam esse primo diei, numerabimus ab F, sex literas hoc modo; F, G, A, B, C, D, quoniam 7. ex 6. reici non possunt. Igitur D, praefigitur diei sexto, ac proinde dies ille Domi-

nicus

erit, cum litera Dominicalis tunc

si quaeratur de die 21. Decembris
mae sacro. Reiectis omnibus 7. ni-
manet. Numerandi ergo erunt 7. lite-
F, hoc ordine. F, G, A, B, C, D, E: ita
raefigatur diei 21. Ad quam si fiat
ratio a Dominicali litera D, hoc
D, E, reperies, eum diem esse feriã
lam.

INDE sit inquirendum, quae li-
anniuersarium diem S. Mathiae,
diem 24. Februarii incidit, ponatur;
e feria dies ille sit: Numera à prima
nēsis, nimirum à D, tres literas hoc
D, E, F. (Reiectis enim 7. ex 24. quo-
ri potest, nimirum ter, supersunt 3.)
ltima F, diei 24. ascripta est. Sed
unc posterior iam litera D, vsurpan-
si numeres à D, vsque ad F, hoc mo-
E, F, reperies festum S. Mathiae, ie-
em 24. Februarii, qui verè tunc est
pter diem intercalarem adiectum,
re in feriam iiii. id est, in diē Martis.

DE M ratione, si in anno Bissexti-
cunque proponatur dies in Februa-
festum S. Mathiae, quaerenda e-
ra, quae ei diei praefigitur, cuius nu-
proximè minor est numero diei
iti: atque per posteriorem literam
icalem feria inuestiganda. Vt si pro-
sit dies 28. quaerenda est litera diei

*Quid agen-
tum in an-
no bissexti-
le, quando
dies propo-
sus est post
siu S. Ma-
thiae.*

27. propterea quod dies intercalatus in Calendario descriptus non est. Ita vides, paulo ante pro festo S. Mathiae inquisitā esse literam diei 24. quamvis in anno bissextili illud festum die 25. celebretur.

A D extremum ut inquirēdum, in quā feriam dies anniuersarius S. Iacobi Apostoli, hoc est, dies 25. Iulij incidat. Quoniā septima vox [*Gratia*] monstrat, literam G, Calendis Iulij adscribi, & abiectis ter 7. ex 25. remanent 4. numerandae erunt à G, quatuor literae hoc modo, G, A, B, C. Nam vltima C, diei 25. praefixa est. Si igitur à posteriori litera Dominicali D, quae tunc in vsu est, fiat numeratio, vsque ad C, proximè inuentam, hoc ordine, D, E, F, G, A, B, C, deprehendes festum diem S. Iacobi, hoc est, diem 25. Iulij, insidere in Sabbatum, siue in feriam VII.

R A T I O autem, cur à numero diei propositi reiicienda sint 7. quoties fieri poterit, est, quod post diem 7. mensis cuiusque, & post 14. 21. & 28. repetitur eadem illa litera, quae Calendis praefigitur.

De Nonis, Idibus, & Calendis.

Cap. X.

PRIMVS dies cuiuslibet mensis à Calendis nomen accipit. Nam primo die Ianuarij dicere solemus, Calendis Ianuarii, primo die Februarii, Calendis Fe-

bru-

, atque ita in caeteris. Alii autē om-
s à Nonis, vel Idibus eiusdem men-
à Calendis insequentis mensis no-
ent: ita vt die, qui quatrduo abest
tū à Nonis, Idibus, vel Calendis,
is nimirum diebus interpositis) di-
m fit Quarto Nonas, Quarto Idus,
rto Calendas, hoc est, quarto die an-
as, Idus, vel Calendas, inclusiue.

autem quemcumque diem mensis
iti ritē denominare scias à Nonis,
vel Calendis, diligenter memora-
di sunt dies, in quos Nonas, atque
iustibet mensis incidunt. Hi autem
ex numero Nonarum, atque Idium
ue mensis comprehendi possunt.

ia hi 4. menses Martius, Maius, Iu-
stober, habent 6. Nonas, alij autem
es, Ianuarius, Februarius, Aprilis,
Augustus, September, Nouember,
ber, 4. duntaxat, cadent Nonas in
us 4. mensibus in diem 7. In poste-
is vero 8. in diem 5. Numero enim
um adiciendus est primus dies, qui
Nonis, sed à Calendis nomen sumit,
habeatur Nonarum. Quia vero sin-
enses habent 8. Idus, si diei Nonas
dantur 8. incident Idus priorum 4.
um in diem 15. posteriorum vero 8.
n 13. Atque ad memoriam iuandā
verticuli conditi sunt.

*Quas No-
nas, atque
Idus, qui li-
bet mēsis ha-
beat, & in
quem diem
incidant tā
Nona, quā
Idus.*

Sex Nonas Maius, Octobas, Iulius, & Mars.

Quatuor at reliqui: dabit Idus quilibet octo.

*Quo pacto
dies mensium
denominan-
ti sint à No-
nis, Idibus,
& Calēdis.*

I T A Q V E antequam diem cuiusvis mensis propositum à Nonis, vel Idibus, Calendisve denomines, vide prius, num mensis ille sit vnus ex 4. prioribus, necne. Si enim ex illis est, & dies propositus est 7. appellabis diem illum, Nonas eius mensis. Si verò datus dies est 15. diceas eum, Idus eiusdem mensis. Quod si dies oblatus est ante diem 7. vel post, ante tamen 15. diem, detrahe eius numerum, dempta prius vnitatem, (numerum videlicet eius diei, qui propositum diem antecedit in Calendario) ex 7. vel 15. & reliquum numerum denomina à Nonis, vel Idibus, prout dies propositus fuerit ante diē 7. vel 15. At si datus dies diem 15. consequitur, subtrahe eius numerum, dempta prius vnitatem, (numerum scilicet eius diei, qui in Calendario diem datum proxime antecit.) ex numero dierum totius mensis propositi, si tamen prius vnitatem addideris ad mensis dies, (nimirum primum insequentis mensis diem, in quē eius Calendae incidunt) & numerum reliquum à Calendis mensis insequentis denomina.

E A D E M hæc in posterioribus 8. mensibus seruabis omnino, dummodo pro 7. die Nonarum, & 15. Iduum, sumas diem 5. & 13. in quos videlicet dies, Nonas, atque Idus illorum mensium incidunt.

E X E M -

E M P L I gratia, Denominandus
3. Martij, qui Nonas diei 7. antecede-
me 2. (numerum videlicet vnitatem
dem numero diei 3. propositi) ex 7. re-
at 5. Dices ergo die 3. Quinto Nonas
hoc est, quinto die ante Nonas in-

R S V S detur dies 10. eiusdem me-
a Idus cadunt in 15. diem Martij; &
propositus est post Nonas ante
detraxe 9. ex 15. vt reliqua fiant 6:
igitur die 6. Sexto Idus Martij.

A E T B R E A offeratur dies 23. In
oniam Idus praeterierunt, & Calen-
lij insequentis incidunt in diem 31.
ndis Iunij numeratum, (quod Iu-
abeat dies 30.) auferemus 22. ex 31.
inquatur 9. Die igitur 23. Iunij dicen-
st, Nono Calendas Iulij.

T denique datus dies 10. Augusti.
Nonae praeterierunt, Idus vero in die
dunt; si 9. ex 13. demantur, restant 4.
Dices ergo tunc, Quarto Idus Au-

V E R T E tamen, quando nume-
quus est 2: non esse dicendum, Secun-
nas, vel Idus, vel Calendas, sed Pri-
nas, vel Idus, vel Calendas.

M vero si dies proponatur à Nonis,
bus alicuius mensis, aut à Calen-
alis subsequenter denominatus, ve-
scire, quotus dies mensis is sit, de-

*Quomodo
ex Nonis
Idibus, &
Calendis dies*

ensium co-
oscantur.

trahendus erit numerus denominationis, minus uno, ex numero diei, in quem Nonae cadunt, vel Idus, vel Calendae insequenti mensis, prout dies denominatus est à Nonis, vel Idibus, aut Calendis. Reliquus enim numerus dabit diem mensis, qui quaeritur.

V E R B I gratia. Scriptae sunt literae quaedam Quinto Idus Ianuarij. Quoniam Idus Ianuarij in diem 13. incidunt, demendus erit numerus 4. (vnitate scilicet minore numero Quinti Idus) ex 13. et reliqua sunt 9. Fuit ergo dies ille, quo scriptae sunt literae, dies 9. Ianuarij.

I T E M datae sunt aliae literae Pridie Nonas Octobris. Quoniam Nonae Octobris cadunt in diem 7. auferemus 1. (numerus scilicet vnitate minorem numero Secundi Nonas, qui Pridie profertur) ex 7. relinqueturq. dies 6. Octobris.

P O S T R E M O scriptae sunt aliae literae Decimo octauo Calendas Iulij, qui dies in mense Iunio existit. Quia ergo Calendae Iulij cadunt in diem 31. à Calendis Iunij numeratum, cum Iunius habeat dies 30. si detrahantur 17. ex 31. supersunt 14. Literae ergo illae scriptae sunt die 14. Iunij, proximo videlicet die post Idus.

De Indictione. Cap. XI.

I G F I O est reuolutio 25. annorū
i. vsque ad 25. qua reuolutione fini-
tum ad 1. reditur. Et quoniam fre-
vius est Indictionis in Bullis Ponti-
c diplomatibus, aliisq. scripturis pu-
non abs re erit, paucis docere, qua
libet anni Indictio reperiri possit:
ratione fiet.

exercitatus Pollicis, Indicis, ac
sinistræ manus, disponendi sunt
anni centesimi hoc modo. In Pol-
licis 100. In Indice 100. In Medio
digitus in Pollice 300. In Indice 400.
In Medio 500. In Pollice 600. &c.

G N O autē numero centesimorū an-
norum proposito, ita sedem eius centesimi-
te reperies. Reice 3. ex numero ce-
proposito, quoties fieri potest: quod
fiet, si figuram numerum centesimū
nentes in vnam summam ordine col-
locatis semper 3. quemadmodum a-
rithmetice reuoluntur in proba-
tionaria. Si namque post abiectionem
nummū 3. reliquo numero adicias
candis centesimus in eo
quem numerus procreatus, qui
am maior erit, quam 3. indicat. Ver-
ia si datus sit annus 4716. Ex 47. au-
cilicet centesimorum annorum, re-

*Indictio d.**Collectio
annorum vbi
summarum s
mano, ad In-
dictionē per-
nosfigandā.*

iectis 3. remanent 2. (Reiectio haec ita fiet, Abiectis 4. ex figura 4. manet 1. quae addita ad figuram 7. fiunt 8. & abiectis 3. relinquuntur 2.) quibus si adijeras 1. fiunt 3. In tertio igitur digito, id est, in Medio, locandus erit annus 4700. Item datus sit annus 1589. Abiectis 3. ex 15. nimirum ex numero centesimorum, remanet 0. Addita 1. fit 1. Igitur in primo digito, videlicet in Pollice, annus 1500. ponendus est.

D E I N D E in eisdem tribus extremis, tabulis reponendi sunt tres numeri trium Indictionum, haec ratione. Quia Christus Dominus natus est post annum 3. Indictionis, ponetur Indictio 3. in Pollice, ubi scilicet locatus est annus 0. id est, annus ortu Christi proxime antecedens. Et quoniam Cycclus 15. annorum Indictionis in 100. annis sexies continetur, & supersunt 10. si addeamus 10. ad 3. conficietur Indictio 13. in secundo collocanda digito. Additis rursus 10. ad proximam Indictionem 13. colligitur summa 23; a qua si reicietur Cycclus Indictionis, hoc est, anni 15. supererit Indictio 8. locanda in tertio digito. Atque haec Indictiones in his annis centesimis debentur, qui in illis digitorum extremis ex superiore dispositione collocantur. Haec autem tres nomen Indictionum, quos in digitorum extremis statuimus, hoc versiculo comprehenduntur.

*Collocatio
in Indictionum
177
annu, ad Indictione
cuius
suis anni
quirenda.*

Da tria primo, a In tridecimo, deinde octo se-
quantur.

Hoc enim carmine indicatur, primo digi-
to tribui 3. secundo 13. & tertio 8.

I A M si Indictioni cuiusvis centesimi
anni, quae collocata est in eo digito, in
quo ille centesimus est constitutus; adii-
cias annos expansos post eum centesimum
datos, atque ex summa abicias 15. quoties
fieri potest, procreabis Indictionem anni
propositi.

E X E M P L I gratia. Datus sit. annus
1589. Quoniam annus 1500. in Pollicē ca-
dit, siue in primum digitum, (quod reie-
ctis 3. ex 15. numero videlicet annorū cen-
tesimorū, superfit 0, & addita 1. fiat, 3.) con-
ueniet anno 1500. Indictio 3. in eodē Pol-
lice constituta. Ad quam si adiciantur an-
ni expansi 89. & ex summa 92. reiciantur
omnia 15. reliqua fiet Indictio 2. anni
1589.

R V R S V S proposito anno 4716. qui
in digitum Medium, siue tertium, cadit,
(quod reiectis 3. ex 47. numero scilicet an-
norum centesimorum, reliqua sunt 2. qui-
bus si addatur 1. sunt 3.) ubi collocata est
Indictio 8. Cui si anni 16. expansi addātur,
colligetur summa 24. Ex hac reiecto Cy-
clo 13. annorum Indictionis; superest In-
dictio 9. anni 4716. propositi. atque ita de
caeteris.

INDICTIONEM quoque per A-

G 3 rithme-

Inuentio In-
dictionis
quolibet an-
no.

Inuentio In-

diſiſionis p
praecepta A-
rithmetices.

arithmetices praecepta facile reperiemus, ſi
annis Domini adiciemus 3. numerumq.
collectum per 15. diuidemus. Numerus e-
nim ex diſiſione reliquus, erit Indictio
quaerita: aut ſi nihil ſuperſit, Indictio quaer-
ita erit 15. Vt ſi Indictio quaeratur anno
1589. Additis 3. & numero conſtato 1592.
per 15. diuiſo, ſuperſt numerus 2. pro In-
dictione anni 1589. Rurſus ſi Indictio an-
ni 3462. deſideretur. Additis 3. ad annos
3462. diuidatur collectus numerus 3465.
per 15. ſuperent enim 0. Igitur Indictio an-
ni 3462. erit 15. Eadem in reliquis ratio ſer-
uanda eſt.

De loco Solis in Zodiaco.
Cap. X I I.

Vt ſcias, quonā in ſigno, & gradu Zo-
diaci, plus minus, Sol quotidie cōto-
retur, neſſe primo loco oportet, in quod
ſignum quolibet meſe Sol ingrediatur.
Pro qua re ſciſcendi ſunt duo in verticuli
ab Aſtronomis olim conſtituti:

Sunt Ariet, Taurus, Gemini, Cancer, Leo,
Virgo:

*Libraque, Scorpius, Arcitenens, Capri, Aſ-
phora, Piſces.*

n quod ſi-
num quoli-
et mōſ. Sol
grediatur.

Haec enim duodecim ſigna eodem ordine
duodecim meſibus anni, ſumpto princi-
pio à Martio, conueniunt. Primum etenim

ſignum,

id est, Arietē, ingreditur Sol mensis
 Tauri, secundum, quod est Taurus,
 Aprilis: atque ita deinceps: ita ut
 mensis, nimirum Amphoram, siue
 Amphoram, mense Ianuario, qui undeci-
 mus est a Martio, ingrediatur: Et mense
 Ianuario Pisces, siue duodecimum signum.
I N D E descendum est, quo die
 Sol in signum ei tributum mēsi in-
 greditur. Quod ut memoria facilius com-
 mōdi possit, hi alij duo versiculi ex-
 acti sunt:

Lyca Lam. Iustis Impeditur: Hareis

Orbis Graecus Graecus Francus Gratatur: He-

reus, 12. voces horum versuum, 12 mensi-

bus eodem ordine respondent, initio

facto à Ianuario, ita, ut prima vox

[Lam] tribuatur Ianuario: secūda [Graecus]

Januario, & sic deinceps.

I T V R: ut diuini habeas, quo Sol

in proprio mēsi intret, vide, quo

in alphabeto prima litera eius vocis

proposito mēsi respondet. Si omni-
 bus litteris, quoniam in alphabeto ea litem
 occupas, ex 30. subtrahas, reli-
 quum erit numerus illius diei, quo Sol in
 illius mēsis ingreditur.

E L V T I si scire cupias, quo die mē-
 sium Tauri Sol signum Arietis introeat:
 Ianuario, id est, tertio mēsi, tri-

Quo die Sol
 in quodli-
 bet signū in-
 greditur.

buenda est vox tertia [*tufta*] cuius prima litera I, nona est in Alphabeto, detracturus 9. ex 30. vt relinquuntur 21. Die ergo 21. Martii Sol principium Arietis tenebit.

SIC si velim scire, quo die Nouembris Sol intret signum Arcitenentis, seu Sagittarii: quia Nouembri, hoc est, vndecimo mensi, respondet vndecima vox, (*Gracatur*) cuius litera prima G, septima est inter Alphabeti literas; auferenda erunt 7. ex 30. vt dies 23. Nouembris fiat reliquus, quo Sol Sagittarium ingreditur.

In quo gradu Sol quodidie versetur.

QVOD si easdem vnitates, quas prima litera vocis cuiusuis mensis offerit, adicias ad numerum propositi diei eiusdem mensis, colliges numerum, qui indicabit, quo in gradus signi Sol existat eo die: ea tamen lege, vt si numerus collectus minor fuerit, quam 30. grad. inuentus referatur ad signum antecedentis mensis; quod tunc Sol nondum ad proprium signum propositi mensis peruenerit. Si uero idem numerus maior, quam 30. fuerit, in eo gradu signi proprii mensis dicas Solem commemorari, qui relinquuntur, si 30. abiciantur ex numero conflato. Si denique summa confecta fuerit omnino 30. promuncies Sole tenere vel gradum 30. signi antecedentis mensis, vel principium signi proprii mensis.

VERBI gratia. Si quis scite desideret, vbi Sol die 10. Aprilis existat: addat 9. propter primam literam I, quartae vocis

[*Impenditur*] quae quarto mensi, id est, Aprili debetur; addat, inquam, 9. ad 10. diem propositum, vt efficiat 19. qui numerus minor est; quam 30. Nondum ergo Sol signū Tauri, quod Aprilī tribuitur, ingressus est, sed in gradu 19. Arietis, signi videlicet antecedentis mensis Martij, versatur.

R V R S V S optet quispiam cognoscere, in quo gradu versetur Sol die 27. Septēbris, qui mensis nonus est, ac propterea nona vox [*Gratus*] ei tribuenda est, cuius prima litera G, septimum in locum inter literas Alphabeti occupat. Si igitur addam 7. ad diem 27. propositum, efficiam 34. numerū maiorem, quam 30. ex quo intelligam, Solem iam ingressum esse Libram, signum scilicet mensis Septembris. Ablatis autem 30. ex 34. superest 4. gradus Librae, in quo Sol tunc existet.

P O S T R E M O si cupias nosse, vbi Sol die 22. Maij moretur: quoniam Maio, quinto mensi, respondet vox (*Hicrefis*) cuius prima litera, H, octaua est in Alphabeto. Additis ergo 8. ad diem 22. conficitur summa 30. Sol ergo die 22. Maii versabitur in gradu 30. Tauri, vel in principio Gemmarum.

E T S I autem hac ratione non omnino verus locus Solis cognosci potest, tū propter annos Bifextiles, atque communes, tum quia Sol non prorsus unū gradum quotidie in Zodiaco peragrat; vix tamen

error committeretur diuidiati gradus, vel ad summum vnus; ita, vt plus minus, verum Solis locum assequamur, tam certo videlicet, atq; exploratè, vt ratio eorū possimus vti in vtu eorū horologiorum, in quibus ad horas cognoscendas necesse est, locum Solis in Zodiaco habere perspectum. Quod etiā ad vsum aliorum instrumentorum, quibus Astronomi utuntur, requiritur.

De loco Lunae in Zodiaco, & quot horis noctu luceat. Cap. XIII.

QUAE locum Zodiaci Luna quolibet die proposito occupet, hoc est, in qua ligni, & gradū existat, plus minus, colligunt Computatae hoc fere modo. Aetatem Lunae in Calendario inuentam, addita prius unitate, (propterea quod Luna plerumque vno die citius cum Sole coniungitur, quam Epactis monstratur: ac proinde cum Epacta qua elibet indicat Lunam diuini, verbi gratia, 16. unito eandem dicemus in caelo esse diuini 17.) duplicant, numerumq; procreant per 5. partiuntur. Quotiens enim numerus indicabit, quot signis integris Luna à Sole, secundum suscessionem signorum, distet: unitates autem reliquae, si quae sunt, dabunt quintas partes vnus signi, (ita vt pro singulis unitatibus senos gradus accipiat,)

qui-

us ultra signa integra, Luna à Sole ab-
 secedit eandem successione si-
 gnorum.

EXEMPLUM gratia. Anno 1588. die
 Decembris Luna inuenietur habere dies
 ceteris autem continebit tunc dies 19.
 Quibus licet 19. & numerum procreantur
 partire per 5. Quotiens erit 7. & reliquae
 partes 3. Aberit ergo tunc Luna à Sole
 7. signis, & insuper 18. gradibus, id est, tri-
 quingentis partibus vnus signi. Cum igitur
 die 7. Decembris Sol teneat gradum 15.
 Sagittarij, vt ex capite superiori patet, si
 Sagittarium numeremus septē signa,
 Scorpium, Aquarium, Pisces, Arietem,
 Taurum, Geminos, Cancrum, distabit gra-
 dum 15. Ceteri à loco Solis, hoc est, à gra-
 du 15. Sagittarij, septem signis: & si adis-
 mus alios 18. gradus, reperiemus tunc
 Luna occupare gradum 3. Leonis fere.

A C regula diuises, Lunam in primo
 aspectu quadrato, cum scilicet est dierum
 19. semisse, abesse à Sole tribus signis &
 18. gradibus. In secundo autem, cum habet dies 15.
 Luna à Sole sex signis & 3. gradibus. In tertio
 quadrato aspectu, cum fere est
 dierum 12. eum semisse, recessisse Lunam
 à Sole octo signis. Nam bis 7. & semisse
 faciunt 15. quibus diuisis per 5. produciuntur
 3. signa. Item bis 15. efficiunt 30. quibus
 diuisis per 5. produciuntur sex signa.
 Item bis 22. & semisse sunt 45. quibus

diuisis

diuisis per 5. exeunt 9. signa .

E V N D E M locum Lunae in Zodiaco ita quoque inuestigare poterimus. Quoniam Luna mouetur ab occasu in ortum motu medio Grad. 13. fere, vt ex Theoricis patet ; si Aetatem Lunae multiplicemus per 13. procreatumq. numerum per 30. partiamur, indicabit Quotiens numerum signorum, quibus Luna secundum successiōnem signorum distat à loco, vbi in Nouilunio erat : Reliquus autem numerus dabit gradus . Inuento ergo loco Solis tempore illius Nouilunij, reperies facile locum Lunae .

V T die 2. Decembris anni 1588. Luna habet dies 19. qui multiplicati per 13. efficiunt 247. gradus, hoc est, signa 8. & gradus 7. Cum ergo die 19. Nouembris, quo Nouilunium factum est in caelo, (licet Epacta ij illud reiiciat in diē 20.) Sol, ac proinde & Luna extiterit in gradu 26. Scorpij, existet die 7. Decembris Luna in 3. gradu ferme Leonis, hoc est, distabit signis 2. gradibus 7. fere à gradu 26. Scorpij.

P E R hanc etiam regulā discēs, Lunam in plenilunio abesse 6. signis à Sole: In primo autem quadrato aspectu signis 3. & in 2. signis 9. Nā multiplicatis 15, per 13. fiunt 195. gradus, hoc est, signa 6. & gradus 15. Ob ergo Sol confecerit grad. 15. à Nouilunio vsque ad Plenilunium, aberit Luna à Sole signis 6. In primo autem quadrato aspectu

si dies

si dies 7. & semis; ducantur in 13. fiunt gr.
 97. & semis, hoc est, signa 3. & grad. 7. cum
 semisse. Cum igitur Sol à Nouilunio ad pri-
 mum quadratum aspectum vsque confecerit
 grad. 7. cum semisse, distabit Luna à So-
 le signis 3. In secūdo denique aspectu qua-
 drato, si ducantur dies 22. & semis in 13. pro-
 creatur grad. 292. cū semisse. Quare cū Sol
 à Nouilunio vsque ad secūdum aspectum
 quadratum confecerit ferè gradus 22. cum
 semisse, aberit Luna à Sole signis 9.

I A M: vero, quanto tempore Luna no-
 ctu luceat, Compunitae ita fere cognoscūt.
 Aetatem Lunae inuentam (addita quoque
 prius vnitate) si maior non sit, quam 15.
 dierum: vel eius complementum ad 30. si
 maior fuerit, quam 15. multiplicant per 4.
 numerumq. genitū partiumur per 5. Quo-
 tiens enim indicabit horas inaequales, &
 reliquae vnitates, si quae sint, quintas par-
 tes vnus horae, quibus Luna lucet: quae
 quidem horae post occasum Solis numerā-
 dae sunt, quando plenilunium nondum
 aduenit; post Flenilunium vero eadem
 numerādae sunt ante Solis exortum: adeo
 ut Luna crescente; fulsio eius sit vesperti-
 na; matutina autem, eadem decrescēte.

V E R BŪ gratia! Anno 1588. die 7. De-
 cēbris reperietur aetas Lunae dierum 19.
 & addita vnitae, dierum 19. complemen-
 tum eius ad 30. est 11. quo numero mul-
 tiplicato per 4. numeroq. producto 44. di-

uiso

Quot hor
 noctu Lun
 luceat.

niso per 5. fit Quotiens 8. cum quatuor quintis. Tot ergo horis inaequalibus, hoc est, octo duodecimis partibus totius noctis, & insuper quatuor quintis vnius partis duodecimae, Luna ea nocte lucebit ante ortum Solis.

H A C porro regula comperies, Lunam in plenilunio lucere 12. horis, id est, tota nocte; in utroque quadrato aspectu, 6. horis, hoc est, dimidiata nocte: cum Luna dies 5. vel 25. habet, horis 4. id est, tertia parte noctis. Denique cum Luna est 4. aut 26. dierum, horis ferme 3. siue quarta noctis parte.

I T A Q V E cognita magnitudine noctis propositae, si ea in duodecim partes aequales distribuatur, cognoscentur etiam horae aequales, quibus Luna luget. Ut quoniam die 7. Decembris nox continet hor. 14. min. 55. fere, ad latitudinem grad. 42. lucetq. tum Luna ex data regula horis 8. inaequalibus cum quatuor quintis; complectitur autem pars duodecima noctis hor. 1. min. 14. cum 7. duodecimis, comprehendent octo duodecimae noctis, & quatuor quintae vnius partis duodecimae, horas aequales ferme 10. min. 56. & paulo amplius, quibus Luna tunc lucebit.

M V L T A S autem ob causas, neque locus Lunae in Zodiaco, neque tempus eius fulsionis, per hasce regulas ad vngue reperitur: tum quia minuta in ijs negligun-

tur

tur, & Luna nō aequabiliter sub Zodiaco fertur; ex quo necessario error aliquis in eius loco inuestigando committitur: tum etiam, quia tempus fulsionis Lunae auge- tur, cum ipsa suo motu velox est, & Septē- trionalis; diminuitur autem, cum tarda est; ac Meridionalis; vt propterea in eo tempore inquirendo necessario à vero aber- retur. Huc accedit, quòd neque aetas Lu- nae exquisitè per Epactas reperitur, neque locus Solis in Zodiaco; quae res aliquot graduum errorem inducat, necesse est. Sa- tis est per has regulas reperiri, plus minus signum, in quo Luna die proposito existat, etiam si interdum aliquot gradibus a vero eius loco, ob eas, quas diximus causas, ab- erremus.

F I N I S .

R O M A E ,

Apud Bernardum Basam.

M. D. XCVII.

Superiorum permissu.

